

EUSKARA

Lander PEREZ REKALDE

**EUSKARAREN
DEKLINABIDEKO
NUMERO
MUGAGABEA:
JABEKUNTZA ETA
ERABILERA LEHEN
HEZKUNTZAN**

TFG/GBL 2013

upna
Universidad
Pública de Navarra
Nafarroako
Unibertsitate Publikoa

Facultad de Ciencias Humanas y Sociales
Giza eta Gizarte Zientzien Fakultatea

**Grado en Maestro de Educación Primaria
/
Lehen Hezkuntzako Irakasleen Gradua**

Lehen Hezkuntzako Irakasleen Gradua
Grado en Maestro en Educación Primaria

Gradu Bukaerako Lana
Trabajo Fin de Grado

EUSKARAREN DEKLINABIDEKO NUMERO
MUGAGABEA: JABEKUNTZA ETA ERABILERA
LEHEN HEZKUNTZAN

Lander PEREZ REKALDE

GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIEN FAKULTATEA
FACULTAD DE CIENCIAS HUMANAS Y SOCIALES

NAFARROAKO UNIBERTSITATE PUBLIKOA
UNIVERSIDAD PÚBLICA DE NAVARRA

Ikaslea / Estudiante

Lander PEREZ REKALDE

Izenburua / Título

euskararen deklinabideko numero mugagabea: jabekuntza eta erabilera Lehen Hezkuntzan

Gradu / Grado

Lehen Hezkuntzako Irakasleen Gradua / Grado en Maestro en Educación Primaria

Ikastegia / Centro

Giza eta Gizarte Zientzien Fakultatea / Facultad de Ciencias Humanas y Sociales
Nafarroako Unibertsitate Publikoa / Universidad Pública de Navarra

Zuzendaria / Director-a

Ekaitz SANTAZILIA SALVADOR

Saila / Departamento

Filologia eta Hizkuntzaren Didaktika
Filología y Didáctica de la Lengua

Ikasturte akademikoa / Curso académico

2012/2013

Seihilekoa / Semestre

Udaberria / Primavera

Hitzaurrea

2007ko urriaren 29ko 1393/2007 Errege Dekretua, 2010eko 861/2010 Errege Dekretuak aldatuak, Gradu ikasketa ofizialei buruzko bere III. kapitulu hau ezartzen du: “ikasketa horien bukaeran, ikasleek Gradu Amaierako Lan bat egin eta defendatu behar dute [...] Gradu Amaierako Lanak 6 eta 30 kreditu artean edukiko ditu, ikasketa planaren amaieran egin behar da, eta tituluarekin lotutako gaitasunak eskuratu eta ebaluatu behar ditu”.

Nafarroako Unibertsitate Publikoaren Lehen Hezkuntzako Irakaslearen Graduak, ANECAk egiaztatutako tituluaren txostenaren arabera, 12 ECTSko edukia dauka. Abenduaren 27ko ECI/3857/2007 Aginduak, Haur Hezkuntzako irakasle lanetan aritzeko gaitzen duten unibertsitateko titulu ofizialak egiaztatzeko baldintzak ezartzen dituenak arautzen du titulu hau; era subsidiarioan, Unibertsitatearen Gobernu Kontseiluak, 2013ko martxoaren 12ko bileran onetsitako Gradu Amaierako Lanen arautegia aplikatzen da.

ECI/3857/2007 Aginduaren arabera, Lehen Hezkuntzako Irakaslearen ikasketa-plan guztiak hiru modulutan egituratzen dira: lehena, oinarrizko prestakuntzaz arduratzen da, eduki sozio-psiko-pedagogikoak garatzeko; bigarrena, didaktikoa eta diziplinakoa da, eta diziplinen didaktika biltzen du; azkenik, Practicum daukagu, zeinean graduoko ikasleek eskola praktikan lortu behar dituzten gaitasunak deskribatzen baitira. Azken modulu honetan dago Gradu Amaierako Lana, irakaskuntza guztien bidez lortutako gaitasun guztiak islatu behar dituen. Azkenik, ECI/3857/2007 Aginduak ez duenez zehazten gradua lortzeko beharrezkoak diren 240 ECTSak nola banatu behar diren, unibertsitateek ahalmena daukate kreditu kopuru bat zehazteko, aukerako irakasgaiak ezarriz, gehienetan.

Beraz, ECI/3857/2007 Agindua betez, beharrezkoa da ikasleak, Gradu Amaierako Lanean, erakutsi dezan gaitasunak dituela hiru moduluetan, hots, oinarrizko prestakuntzan, didaktikan eta diziplinan, eta Practicumean, horiek eskatzen baitira Haur Hezkuntzako Irakasle aritzeko gaitzen duten unibertsitateko titulu ofizial guztietan.

Lan honetan, oinarrizko prestakuntzako moduluak bidea eman digu jakiteko, ziklo bakoitzean kontzeptu bat (gure kasuan mugagabea) irakatsi behar denean, ariketak ikasleen gaitasun mailara egokitu behar direla. Hots, ikasleen ezaugarriak ezagutzea beharrezkoa da irakatsi nahi dena modu batez ala beste batez irakasteko.

Horregatik, eta mugagabea irakasteko unean, lehenengo zikloan material errazenetatik hasi beharko dugu, oinarrizko kontzeptuen azalpenekin. Prozesua aurrera doan heinean, ariketa simple horiek bigarren eta hirugarren zikloetan zailtzen joango gara. Horrela, errazenetatik abiatuz eta zailenera iritsiz, ikaslearen ikaskuntza prozesua aberatsagoa izanen da.

Mugagabearen ikaskuntza esanguratsua izan dadin, askotan komeni izaten da ikasleen interakzioa bultzatuko duten ariketak eskaintzea, ahozkoasuna oinarri gisa izanik. Izan ere, testu liburuaren erabilera “sokratutzat” hartzen dugu eta ikasleen ikaskuntza ahalik eta hobereana izan dadin, askotan liburuak alde batera utzi behar dira eta ahozko ariketa aberasgarriak sortu.

Didaktika eta diziplinako moduluak hizkuntzaren ikaskuntza bultzatzen du, eta horretarako inkestaren bidezko praktika erabiliko da. Izan ere, mugagabearen erabilera zikloz ziklo nolakoa den ezagutzeko inkesta pasako zaie ikasleei, zer nolako maila duten ezagutzeko.

Horretarako, lengoaiaren zientziaren oinarrizko printzipioak ulertu beharko dituzte. Hau da, euskaraz mugagabea modu egokian erabiltzeko arauak menperatzea, numero gramatikal hau zein egoeretan erabili behar den ulertzea...

Mugagabea erabili beharreko kasuak zeintzuk diren ulertu ondoren, eta nola erabili behar den barneratu ondoren, ikasleak prest egon daitezke edozein testutan, hitzegiterako unean... mugagabea erabiltzeko.

Halaber, Practicum modulua garatzen da lan honen hirugarren atalean, hots, metodologiaren atalean. Ikasleek aktiboki lan egiten dutenean, ikaskuntza gero eta esanguratsuen izateko aukera izaten da. Hau da, gelan landu beharreko metodologiak aktiboa izan behar du, eta mugagabearen inguruko testu liburu luze horiek irakurtzen Euskararen deklinabideko numero mugagabea

orduak pasa egon orde, zergatik ez dugu ikasleen parte hartzea bultzatuko duten ariketak prestatuko? Ikasleek gogoko dute gelan hitzegitea (gehienek behintzat), beraz, aukera bikaina dugu honakoa, hizkuntza bat modu zuzenean erabiltzen ikasteko metodorik hoberena, hizkuntza bera hitzegitea baita. Goazen ba, mugagabearen inguruko esaldiak ahoz egitera, mugagabea erabili beharreko hutsuneak betetzera.

Azkenik, aukerako moduluak, kasu honetan Pedagogia Terapeutikoko aipamenak aukera eman digu aztertzeke ikasle bakoitzaren ezaugarriak ezberdinak direla, eskola guztietan Premia Bereziko Ikasleak baitaude. Baina aukera eman digu aztertzeke ikasle bakoitzak ikaskuntza prozesuan jarraitzen duen erritmoa ezberdina dela. Beraz, mugagabearen lanketan ikasle batzuek erritmo motelago batean joan ahala, horiei ere arreta berezia eskainiko diegu eta beharrezko teknikak erabiliko ditugu ikasle guztiek beharrezko konpetentziak eskura ditzaten, eta beraz, mugagabearen ahalik eta erabilerarik hoberena egin dezaten.

Beste alde batetik, ECI/3857/2007 Aginduak ezartzen du, Gradua amaitzerako, ikasleek gaztelaniazko C1 maila eskuratuta behar dutela. Horregatik, hizkuntza gaitasun hau erakusteko, hizkuntza honetan idatziko dira “INTRODUCCIÓN” eta “CONCLUSIONES” atalak, baita hurrengo atalean aipatzen den laburpen derrigorrezkoa ere.

Laburpena

Azterketa lan hau mugagabearen inguruko erabileran zentratu da, hots, euskarazko numero gramatikal honen erabilera Lehen hezkuntzako (6-12 urte bitarte) ikasleen adinarekin zer motatako erlazioa duen aztertuz. Horretarako, mugagabearen inguruko galdetegi bat pasako zaie eta jasotako emaitzak sakonki azalduko dira, eta beraz, urtez urte mugagabearen erabilera gero eta hobea ote delaren hipotesia baieztatzeko aukera izango dugu. Baina badaude haren erabileran eragina duten faktore batzuk: gaztelaniaren eragina, hau da, gaztelania L1 izatearen ondorioak euskaran (L2an); edota Nafarroako Foru Komunitatean hizkuntzen liskarren ondorioz sortutako egoera diglosikoak sortutako eraginak besteak beste. Mugagabea arautzen duten legeak aztertuko ditugu, mugagabearen erabilera baldintzatzen duten baldintzak azalduz, edota deklinazio kasu bakoitzaren ezaugarriak aztertuz. Ondoren, ikasleek egindako erabilerekin lotuko dira. Ikasleek emandako erantzunen nondik norakoak aztertu ondoren, mugagabearen erabilera zuzenarentzako kontuan hartu beharreko alderdiak aipatuko dira.

mugagabea; L1 eta L2; galdetegia; diglosia; numero gramatikala.

Resumen

El estudio realizado se ha centrado en el modo en el que se hace uso el indefinido. Es decir, investigaremos la utilización que hacen los estudiantes de Educación de Primaria (6-12 años) del número indefinido y estudiaremos qué relación mantiene con la edad. Para ello, pasamos una encuesta y haremos una investigación acerca de los resultados obtenidos, con intención de confirmar nuestra hipótesis, que se basa en lo siguiente: el indefinido se usará de un modo más adecuado a medida que los estudiantes pasan a cursos superiores. Hay varios factores que influyen en el uso del indefinido: la influencia que tiene en la L2 tener como L1 el castellano; la situaciones diglósicas de cada Comunidad. Nos centraremos en las normas que componen el indefinido, haremos un breve resumen de las características de los casos de declinación y explicaremos las condiciones de uso de este número gramatical. Después, lo relacionaremos con el uso que han hecho los estudiantes. Explicaremos los

resultados obtenidos de los alumnos y mencionaremos cuáles son las bases que se deben de controlar para hacer un adecuado uso del indefinido.

Indefinido; L1 y L2, encuesta; diglosia, número gramatical

Abstract

The research we have done is about how the grammatical number of the indefinite is used in the Primary Education. We are going to investigate how in each level the students use the indefinite. For that reason, we will pass a quiz to the students. We think this grammatical number is tightly connected with the age of the students. So, our hypothesis is going to be the next one: the students are going up, passing Primary levels. In high levels (fifth and sixth courses of Primary) we think they will use better the indefinite than in the first levels. There are some factors have consequences in the way to use the indefinite. Firstly, the influence L1 have in the L2; and finally the diglossia situation we can see in our community. We will pay attention to the standards of the indefinite and we will review all the declination case's characteristics. Finally, we will explain when and in what situations the indefinite can be used. Then, when we have collected student's results, we will mention what are the strategies we have to continue to do a good indefinite use.

Indefinite; L1 and L2; quiz; diglossia; grammatical number

Aurkibidea

Introducción	1
1. Antecedentes, objetivos y competencias	3
1.1. Introducción	2
1.2. El indefinido	4
1.3. Contexto en el que se ha llevado a cabo el estudio	5
1.4. Factores que influyen en el uso irregular del indefinido.	7
1.4.1. La L1 y la L2	7
1.4.2. La diglosia	9
1.4.3. La gran variedad lingüística que existen en Navarra	11
2. Marko teorikoa	11
2.1. Sarrera	12
2.1.1. Implikazio dozentek : Eskolan mugagabearen lanketa	
2.1.2. Hizkuntza ikasteko prozesua	
2.2. Deklinabidea	
2.2.1. Deklinabidea	
2.2.1.1. Kasu Gramatikalak	
2.2.1.2. Leku-denborazko kasuak	
2.2.1.3. Elkartasunezko kasuak	
2.3. Mugagabea	
2.3.1. Numeroa	
2.3.2. Aditzaren erabilera	
2.3.3. Mugagabearen aspektu formalak	
2.3.3.1. Lexema kontsonantez ala bokalez bukatzen da.	
2.3.3.2. Izenak izaki bizidunak ala bizigabeak dira.	
2.3.3.3. –a itsasia daramaten hitzak	
2.3.3.4. Kasu gramatikalak eta leku-denborazko kasuen ezaugarriak	
2.4. Zein kasutan erabiliko dugu mugagabea?	
3. Metodologia	
3.1. Inguru soziolinguistikoa eta gure eskola	
3.2. Ikastetxea	
3.3. Gure azterlana	
3.3.1. Inkestaren aldagaiak	
4. Emaitzak eta horien eztabaida	
4.1. Emaitza orokorrak	
4.2. Deklinabide kasuei dagozkien akatsak	
4.2.1. Kasu gramatikalak	
4.2.2. Leku-denborazko kasuak	
4.2.3. Elkartasunezko kasuak	
4.3. Aditzaren erabilera	
Conclusiones y cuestiones abiertas	
Erreferentziak	
Eranskinak	
A. Eranskina I	
A. Eranskina II	

1. ANTECEDENTES, OBJETIVOS Y COMPETENCIAS

1.1. Introducción

Este trabajo es un estudio empírico. Hemos estudiado un aspecto de la morfología nominal del vasco, para el cual se ha hecho una labor de campo. Mediante un trabajo de recogida de datos, hemos estudiado el uso que hacen los niños de Educación Primaria del número indefinido del euskera.

Por lo tanto, el posible uso irregular que se pueda hacer del indefinido es la razón que nos ha llevado a dicho estudio. Como se describe en el Real Decreto del 27 de diciembre, ECI/3857/2007, como estudiantes de Grado de Magisterio debemos realizar un acercamiento para comprender los procesos educativos y de aprendizaje que se llevan a cabo en el aula, relativos al periodo 6-12. (ECI/3857/2007). En nuestro caso, nos hemos centrado en uno de los aspectos de la lengua vasca.

Por lo tanto, nuestra labor consistirá en realizar una investigación acerca del modo en el que se usa el indefinido en cada ciclo de la Educación de Primaria.

Sin embargo, el estudio del indefinido en aspectos generales no ha adquirido tal importancia y no ha sido motivo de investigación. A consecuencia de los pocos datos que existen acerca del uso que recibe el indefinido entre los estudiantes, hemos elaborado este estudio.

La hipótesis de la que partiremos será la siguiente: a medida que los alumnos van incrementando su nivel académico, irán adquiriendo un mayor nivel lingüístico y por tanto, irán haciendo mejor uso del indefinido.

A lo largo de este trabajo, y a medida que iba desarrollando este estudio, hemos llegado a la conclusión de la importancia que adquiere este tipo de trabajos para poder entender las razones por las que los estudiantes hacen mal uso de algunos aspectos formales de la lengua, como en este caso es el uso del indefinido. A través de estudios de investigación como éste, salen a la luz interesantes razones por las que los estudiantes realizan un mal uso del indefinido, y se dan a conocer datos sobre el modo

en el que se usa el indefinido en los niños y niñas de cada ciclo de Educación de Primaria.

1.2. El indefinido.

El indefinido es un número gramatical marcado morfológicamente en el sintagma nominal en el euskera. J.P. Darrigol (Villasante. (1972: 13). *La declinación del Vasco literario Común*. Oñate) fue el primero en estudiar sus leyes y en percatarse de que en vasco existe una declinación indefinida, indefinida por lo que respecta al número.

Los castellano-parlantes hacen uso únicamente de dos números gramaticales en su lengua: el singular, podemos poner como ejemplos, (*casa, comida, balón*), y el plural (*casas, comidas, balones*).

En esukera, a la hora de declinar las palabras se hace uso de los sufijos, que varían según el caso que vayamos a usar. A su vez, informan del número gramatical que lleva un objeto o una persona. Los números se clasifican en tres tipos diferentes: singular, plural e indefinido. Por lo tanto, cada caso de declinación podrá tener tres marcas posibles (Zubiri, I.; Zubiri E. (1995-2000), *Euskal Gramatika Osoa*. Bilbo: Didaktiker, SA) “Hay, pues, tres compartimientos para clasificar los objetos en cuanto al número: el indefinido no es ni singular ni plural, sino indiferenciado en cuanto al número.” (Villasante, 1972,14)

El singular y plural es utilizado cuando se trata de objetos, personas determinadas, es decir, cosas que son concretas o conocidas. Sin embargo, la forma o número indefinido, se emplea a la hora de mencionar aquello que no es conocido o concreto. Ejemplo:

(1) *Ha venido la profesora*

En el ejemplo, observamos que la profesora es conocida para aquellos que usarían dicha frase. Se trata por lo tanto, de una profesora determinada. Sin embargo, en caso de que dijésemos la siguiente oración, “*ha venido un profesor*” sabemos que la

persona que ha venido a sido un profesor, pero no sabríamos explicar quién es el profesor mencionado. En esos casos, se hace uso del indefinido.

(2) Pongamos otros claros ejemplos.

a) *Nire etxean egon naiz lotan* (he estado durmiendo en mi casa).

b) *lagunekin egon naiz jolasten* (he estado jugando con los amigos)

c) *bost hiri bisitatu ditut aurten* (he visitado cinco ciudades este año)

El sufijo utilizado en el ejemplo *a* para declinar la palabra es *-an*, perteneciente al caso del inesivo, y demuestra que el número gramatical que conlleva es el singular. Sin embargo, en el caso *b*, al nombre se le ha añadido sufijo *-ekin* pertenece al caso del sociativo, y por lo tanto, *lagun* (amigo) recibe el número del plural. Finalmente, por lo que se refiere al caso *c*, estamos ante un caso indefinido. Este ejemplo se refiere al caso del absoluto, y definimos su número como indefinido porque las ciudades visitadas son desconocidas para todos.

La información acerca del indefinido y su uso será explicado con más detalles en el siguiente capítulo.

1.3. Contexto en el que se ha llevado a cabo el estudio.

El estudio acerca del uso que se le da al indefinido en los niños de Educación de Primaria, se ha realizado en un pueblo de la Comunidad Foral de Navarra. Su nombre es Villava.

La elección del territorio ha sido interesante ya que el perfil de los alumnos de Primaria que buscábamos para nuestra investigación (se definirá en la subsección 1.4) conecta con dichos habitantes.

1.4. Factores que influyen en el uso irregular del indefinido

Teniendo en cuenta que los niños y niñas seleccionados son habitantes de Villava, prevemos que en el uso del indefinido influyen notablemente los siguientes factores:

1.4.1. La L1 y la L2

La mayoría de los estudiantes tienen como lengua materna (L1) el castellano, y es por eso que aprenden el euskera durante el proceso de aprendizaje en la escuela. Por lo tanto, la L2 (segunda lengua) será el euskera.

El aprendizaje de la segunda lengua exige un largo proceso de estudio por parte del hablante. Según Krashen (1977), el aprendizaje de una segunda lengua se realizará de un modo claramente consciente, (y más en los últimos años de Educación de Primaria) ya que en gran parte, va interiorizándose mediante la comprensión auditiva y lectora. Es por eso que pensamos que a medida que van siendo conscientes del uso del euskera, también desarrollarán de un modo más adecuado el indefinido.

Pero el ser humano, por lo general, tiende a utilizar la L1. El uso del castellano es notablemente mayor que el del euskera. De ahí, procede otro problema. Los niños y niñas de hoy en día, tienen grandes problemas de expresión oral en la L2. (Expresión oral - <http://expressionoral.blogspot.com.es/2009/03/problema-de-investigacion.html>).

Tales son los problemas, que habitualmente los alumnos tienen dificultades para expresar de un modo correcto, aquello que desean comunicar. Eso es lo que ocurre especialmente, en los casos en los que los niños y niñas de Pamplona son bilingües y quieren expresarse en euskera. El continuo uso que se hace del castellano conlleva problemas a la hora de expresarse correctamente en euskara, en la L2. Surgen varios problemas en distintas áreas como puede ser en la semántica, en la sintaxis, en la fonética... pero también en cuanto al aspecto morfológico en la que encontramos las declinaciones de las palabras, o el indefinido, que prevemos que se utiliza de un modo incorrecto en los primeros años de Educación de Primaria. El mal uso puede venir influenciado por la L1. Claros ejemplos de ello puede ser el siguiente:

(3) *he visto a cinco perros.*

A la hora de decirlo en euskera, en lugar de utilizar *bost txakur ikusi ditut*, se tiende a hacer una traducción del castellano y por lo tanto, se leen frases como la siguiente: *bost txakurrei ikusi diet*, en lugar de

Si esto es así, en nuestro trabajo apreciaremos la influencia del castellano en las encuestas realizadas. Por lo tanto de ahí proviene, a la hora de usar el indefinido el problema de “castellanizarlo”, y hacer una falsa traducción del castellano al euskera.

Por lo tanto, la lengua materna, en este caso el castellano tiene una gran influencia en el uso de la L2, del euskera. Tendrá consecuencias también a la hora de hacer uso del indefinido.

1.4.2. La diglosia

Otro aspecto que puede tener influencia en el uso que los estudiantes hagan el indefinido es la diglosia. “En algunas comunidades lingüísticas de la península existe la coexistencia de dos lenguas. Este fenómeno puede presentar situaciones muy variadas en lo que se refiere al número de hablantes, el prestigio de cada lengua y las situaciones en que una y otra se emplean, etcétera.” (*El contacto de las lenguas en España: bilingüismo y diglosia. Situación sociolingüística de Asturias*) Esta es una de las situaciones más comunes de bilingüismo.

La situación de diglosia que existe en la Comunidad Foral es notablemente reseñable, al igual que hemos mencionado antes, también ocurre la misma situación en muchos territorios de nuestra península: Galicia, País Vasco, Islas Baleares, Comunidad Valenciana...

La diglosia hace alusión a las situaciones de bilingüismo, es decir, a la existencia de dos lenguas en un mismo territorio. Sin embargo, esta convivencia tiene como consecuencia la creación de una situación de conflicto lingüístico en Navarra, a pesar de que Ferguson, *reconociese que la diglosia es una situación lingüística relativamente estable*.

Así se expresa de un modo claro el concepto de diglosia en el documento “*el contacto de las lenguas en España: bilingüismo y diglosia. Situación sociolingüística de Asturias*”.

“Una de las lenguas es mejor considerada socialmente que la otra. La distribución de los usos lingüísticos de una u otra, según las situaciones sociales concretas, será desigual o desequilibrada.

euskararen deklinabideko numero mugagabea

Muchos de los hablantes suelen percibir una de las dos lenguas de su territorio como «inferior» a la otra, y, por tanto, menos adecuada para usar en público, sin pararse a pensar en si esa lengua cubre o no sus necesidades expresivas. La utilización de esa lengua suele quedar restringido a determinados ámbitos (familiares, amistades...), pero no obstante por ello, debe de ser menos importante.

Existe una lengua dominante que tiene mayor prestigio y es la de uso público, formal y escrito”.

Esa lengua ha sido superimpuesta por decisiones culturales, sociales o políticas (H. Lopez Morales), y por tanto, tiene gran influencia en la discriminación del euskera.

Fishman entiende que las lenguas están separadas en sus funciones porque a cada una de ellas le corresponde un sistema de valores y creencias (una cultura) (fishman pdf). Es por ello, que la lengua con mayor prestigio conlleva negativas consecuencias en la lengua minoritaria. Y por tanto, haciendo referencia a nuestro caso, también la L1 tendrá repercusión al hacer uso del indefinido, ya que la discriminación que recibe el euskera hace que se reduzca su uso en algunos ámbitos, como por ejemplo puede ser en las instituciones públicas (Lexnavarra - <http://www.lexnavarra.navarra.es/detalle.asp?r=1822>) y que en muchos casos no tenga importancia el fijar correctamente las bases de dicha lengua, tampoco las bases por lo que respecta al indefinido. De ello, sacamos como conclusión la actitud de pasividad que demuestran los alumnos a la hora de usar este número gramatical en euskera.

Dicha situación de diglosia tan existente en Navarra es otra razón por la que nos ha llevado a hacer dicho estudio en este territorio. Recordemos que el uso del euskera está especialmente extendido en el norte de la Comunidad, en la zona vascofona. Si leemos la Ley foral 18/1986, a pesar de que en la zona mixta (Pamplona y su merindad especialmente) se le dará prioridad al uso al castellano, lengua oficial, todos los ciudadanos tendrán el derecho a usar también el vascuence, no obstante, del mismo modo del que se puede hacer uso del castellano. (Lexnavarra - <http://www.lexnavarra.navarra.es/detalle.asp?r=1822>)

Rafael Ninyoles, uno de los defensores más importantes de la diglosia se refirió así: “la diglosia implica una división de funciones, una dualidad valorativa y un desequilibrio real. Y queda al descubierto que en estos casos, una lengua queda claramente discriminada. (Fernandez, M. *Bilingüismo y diglosia*)

Por lo tanto, haciendo referencia a nuestra investigación, ¿puede ser la discriminación que recibe el euskera en Navarra una razón por la que podamos tener poco interés a la hora de usar de un modo adecuado el indefinido? y ¿puede que la discriminación de la L2 haga que tomemos como referencia la L1 a la hora de usar el indefinido?

Hemos explicado hasta ahora, por un lado, la situación de diglosia y de conflicto lingüístico que existe en Navarra, y el predominio del castellano que influye negativamente en el uso del euskera; y por otro, el efecto que tiene en los vascos – parlantes el tener como lengua materna (L1) el castellano.

Por lo tanto, después de explicar los factores que puedan influir en el uso del indefinido, será momento de dejar planificada nuestra hipótesis: el correcto uso gramatical del indefinido irá en aumento a medida que el alumno va pasando los cursos académicos. Todo ello, teniendo en cuenta, la posible influencia que pueda tener en el uso del indefinido que los estudiantes tengan como L1 el castellano, y no el euskera.

1.4.3. La gran variedad lingüística que existe en Navarra

Existen diferencias a la hora de usar el indefinido de dialecto a dialecto, ya que la forma de escribir, de hablar... de cada uno será diferente. En la página web de (Euskarabidea - <http://www.euskarabidea.es/euskara/euskara-nafarroan/nafarroako-euskalkiak>) se pueden recoger las diferentes características que tiene cada dialecto. Lo mismo ocurrirá a la hora de utilizar el número. Cada dialecto seguirá sus propias normas también para hacer un correcto uso del indefinido.

Es por ello, que a la hora de realizar el cuestionario acerca del indefinido, dejaremos a un lado los diferentes dialectos que conviven en la Comunidad Foral y lo haremos en Euskera Batua, al ser el euskara mejor definido, ya que para ello se han

dados pasos importantes, como por ejemplo puede ser la reunión de 1968 en Arantzazu, en la que Euskaltzaindia le dio todo su apoyo y la protección necesaria al Euskera Batua. Desde entonces, el propósito ha sido crear una lengua estándar para todos los vascos. (Zuazo, K; (1988) *Euskara batua: aintzindariak eta beste. 1*)

En resumen, esta información sirve de precedente antes de empezar a tratar profundamente la declinación y el uso del indefinido. Los resultados que obtengamos serán interesantes para saber cuáles son las claves para hacer un buen uso del indefinido y encontrar cuáles son los problemas más frecuentes a la hora de su uso.

2. MARKO TEORIKOA

2.1. Sarrera

2.1.1. *Inplikazio dozentek: Eskolan mugagabearen lanketa*

Curriculumak hizkuntza erabiltzeko unean, entzuteko, irakurtzeko eta idazteko gaitasunei egiten die aipamena. Finkatutako helburuak aztertuko bagenitu, batek honela esango luke:

Hizkuntzari eta erabilera linguistikoaren araei buruzko ezagutzez baliatzea modu egokian, koherentean eta zuzenean idazteko eta hitz egiteko, eta ahozko zein idatzizko testuak ulertzeko.

Helburuak dioen bezala, ahoz eta idatziz egoerak adierazteko gai izan behar dute ikasleek, baina horretarako euskararen erabilera zuzena egiten jakitea behar - beharrezkoa da. Horrela bada, arau gramatikalak zuzen erabiltzea ezinbestekotzat hartzen da, bidenabar ikasleek aukera izanik testuak eta ahozko hizkuntza modu egokian ekoizteko.

Lehen Hezkuntzako etapan zehar, hizkuntzaren erabileran garapena suertatzen da, baina gramatikalki ere ematen da garapena. Alor gramatikalari dagozkion esparruen artean lan honetan mugagabearen erabilera aztertuko dugu.

Azterlan honetan aurkeztuko dira numero gramatikalak modu zuzenean erabiltzeko oinarriak, eta bereziki, mugagabearen erabilera egokia egiteko arauak ere. Horrela bada, ikasleek hizkuntzaren konpetentzia gramatikalen menperakuntzan aurrerapauso bat egitea lortuko dugu, baina baita komunikazio gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik ere.

Curriculumean numero gramatikal honen lanketa ez da hirugarren zikloraino azaltzen. (departamento de Educación de Navarra <http://dpto.educacion.navarra.es/publicaciones/pdf/curriprimaria2eusk.pdf>)

1. taula: curriculumean mugagabearen lanketa

1. zikloa	2. zikloa	3. zikloa
		Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak. Silaba, esakunea: esaldia eta perpausa; esakune motak: deklaraziozkoa, galderazkoa, harridurazkoa, aginduzkoa. Perpauseko ordena: galdegaia eta ezezko perpausetako ordena; loturak: preposizioa eta juntagailuak. Hitz multzoak: nukleoa eta osagarriak; izena; adjektiboa; adberbioa; postposizioak; aditza: maizen erabiltzen diren aditz trinkoen jokoak, aditz perifrastikoak eta trinkoak bereiztea, aditz-denbora: orainaldia, lehenaldia, geroaldia, agintera, infinitiboa; aditzaren aspektua; pertsona gramatikala. Numeroa, deklinabidea, mugagabea. Euskararen eta gaztelaniaren artean dauden desberdintasun morfologiko eta sintaktikoak identifikatzea.

Ebaluazio irizpideak curriculumean zehazten dira, eta jada hirugarren zikloan murgiltzen dira ikasleak buru belarri mugagabearen erabileran. Beraz, pentsa daiteke eta hasieran aipatutako hipotesiarekin bat etorriz, mugagabea hobeto erabiltzeko probabilitate handiagoak 5.eta 6.mailako ikasleek izango dutela.

2.1.2. Hizkuntza ikasteko prozesua

Mugagabearen ikaskuntza ez da momentuko gauza, baizik eta ikasleek urteetan zehar ikasitako arauen bitartez menperatzen joaten dira.

Chomskyk esan zuen bezala, hizkuntza baten ezaugarri gramatikalak ikasten hasi aurretik, haurrak hizkuntzaren ikaskuntzaren prozesu luzean murgilduta daude. Txikitatik, lehen urteetatik hasten dira haurrak hizkuntzaren ezaugarri sinpleak eskuratzen. Ikaskuntza horretan, haur guztiak gramatika unibertsal batetik abiatuz,

egun dauden gainontzeko hizkuntza eta kultura guztiak ikas ditzakete. Haur bakoitzak programaketa genetiko bat dauka, honen bitartez ama-hizkuntza ikasteko eta erabiltzeko aukera ematen diolarik zuzenean.

Baina horren kontra agertzen dira natalistak, hizkuntza baten ikaskuntzaren sorterrria ingurune sozialean duela azpimarratzen baitute. Argi dagoena zera da: gizakiok hizkuntza erabiltzen hasteko dugun azkartasuna ikaragarria dela. “las personas aprenden el lenguaje de modo similar a como aprenden cualquier conducta sencilla” (skinner)

Lehenengo sei hilabetetan hurrek oihukatzen eta soinuak emititzen hasiak diren heinean, hurrengo hilabeteetan zehar, pertsona helduek esandako hitzak imitatzen saiatzen dira. Azkeneko pausoa, hitza eta esanahiaren artean dagoen lotura hautematea izaten da. Amaieran, eta lehenengo urtearen amaieran jada, hiztegi propioa handitzearen poderioz, haurrak hitzak ikasten hasten ditu.

Jada, eskolako urteetan eta bereziki, bost-sei urterekin hizkuntzaren erabileran trebatzen hasten dira eta baita hitzak modu zuzen batez deklinatzeko lehen urratsak ematen hasi ere. Hau da, hizkuntzaren eremu gramatikalek garrantzia hartzen hasten dira. Gure asmoa, deklinabidearen ahalik eta irudikapen linguistiko fidagarriena egitea izanen da. Izan ere, ikasleari arrotz eta harrigarrien gertatu ohi zaion ezaugarria da deklinabidea (Zubiri, I; Zubiri, E; *Euskal Gramatika Osoa – 2000: Bilbo*). Goazen ba horretara.

2.2 Deklinabidea

Deklinabidea izen, izenordain edo adjetiboek hartzen dituzten kasu-marken paradigma da (Euskaltzaindia, (1991) *Euskal Gramatika Lehen Urratsak I: eglu-I*; 315). Hau da, hitz baten muturra aldatu egiten da eta hitz horren amaierari atzizki bat gehitzen zaio. Azken finean, esan daiteke izen-sintagmek perpausean betetzen duten funtzioa adierazteko erabiltzen dela. Eta gainera, honakoa gehitzen du: “Euskarak deklinabide bakarra eta kasu-forma finkoa ditu.” (Alberdi, A. *Oinarrizko Gramatika liburua*).

DEKLINAGAIA

+

ATZIZKIA

(4) *Txakur + ari = txakurrari etxe + ko = etxeko*

Erderaz preposizioa erabiltzen da egoerak azaltzeko unean, eta euskaraz, atzizkiak ematen du preposizioak ematen duen informazioa. Atzizkiak hitzari lotuta agertzen dira:

(5) *Voy a ir A casa de Juan JuaNEN etxeRA joango naiz.*

Euskaran gauza anitz deklinatzen dira, hala nola: izenak, izenlagunak, izenordainak, erakusleak, etab. Eta guztietan deklinabidearen kasua atzizkiak hartzen du. Adibidez

(6) *AmaiaK, loreak ekarri dizkio amaRI baratzeTIK.*

Kasu marka duen izenki bat hartzen dugunean, zati desberdinak bereiz ditzakegu bertan: alde batetik hiztegiari dagokion zatia dugu, lexema deitua (hiztegiari ageri den hitz-forma) eta bestetik, geratzen zaigun zatia desinentzia edota hondarkia izenekoa. Latineko *rosarum* hitzean, adibidez, berehala bereziko dira hiztegiarena dena, *ros-* eta desinentziari dagokiona: *-arum*. Euskaran berdin gertatzen da: *etxeen*, *etxe* (hiztegia) eta *-en* (desinentzia).

Hizkuntzetan ezinezkoa da desinentziari dagokion zatia kentzea. Esaldiek ez lukete zentzurik izango, eta hain zuzen ere, zatitxo hori da numeroa eta kasuaren berri ematen diguna. Hala ere, euskaran erabil daiteke soilik *etxe* edota *gizon* formak, ondoan *zer gizon*, *etxe bat* eta horrelakoak ipiniz gero.

Beraz, hondarkiaren barnean informazio asko jaso daiteke.

(7) $Etxean - Etxe + a + n$ $\left\{ \begin{array}{l} a = \text{artikuloa, singularra.} \\ n = \text{kasua, non} \end{array} \right.$

2.2.1. Deklinabide kasuak

Izenek hartzen dituzten kasu-marken arabera (esan nahi dugun horren arabera, kasu bat ala bestea erabiliko dugu) kasu ezberdinak bereiz ditzakegu. Hizkuntza

guztiek ez dute kasu kopuru bera: Indoeuropear hizkuntzan, zortzi kasu bereiz ditzakegu eta aldiz, latinez edota grekeraz, sei.

Deklinabide kasuei dagokionez, lehenik eta behin, aipatzekoa da euskaraz ez direla hitzak deklinatzen, izen sintagma osoa baizik. Kasu markak izen sintagma osoari dagokio beraz, gehienetan soilik, sintagmaren azken hitza deklinatzen delarik:

(8) a) *hortik datorren gizon handiaRI*

b) *mendi tartean dagoen herri txikiETARA.*

Deklinabidearen kasuak hiru motatakoak izan daitezke, (kasuak pdf) izenak hartzen duen deklinabide kasu motaren arabera: gramatikalak, leku-denborazko kasuak eta elkartasunezko kasuak.

2.2.1.1. Kasu gramatikalak

- *Absolutiboa*: “nor” aditzeko objektua da. “Nor” galderari erantzuten dio eta ez dauka kasu markarik; hau da, aski da hitza era mugatuan edota mugagabea jartzea.

NOR (Absolutiboa)

2. taula: absolutiboa

Mugagabea	Hura	Haiek
-	-A	-AK

Adibideak:

(9) a) *LIBURU ASKO irakurri du taste honetan.*

b) *ZUEN AITA ikusi dugu gaur ikastetxean*

- *Ergatiboa*: Nor kasuaren gaineko eragilea da nork kasua. “Nork” galderari erantzuten dio eta subjektu-funtzioa duten izen-sintagmekin baino ez da erabiltzen.
-

3. taula: ergatiboa

Mugagabea	Hura	Haiek
-(e)K	-AK	-EK

Adibideak:

(10) a) 1. adibidea: *MutilAK autoa sartu du.*

b) 2. adibidea: *NEGAR EGITEAK ez du ezer konponduko.*

Aipatu beharra dago, euskaraz, subjektu-mota bi daudela: perpaus iragangaitzetan objeturik ez daukatena eta beraz, subjektua NOR kasuan deklinatzen dena; eta perpaus iragankorretan objetua dutena eta subjektua NORK kasuan deklinatu behar dena. Ondorioz, ergatiboaren erabilera guztietan, perpaus iragankorretan (objetua izango dute) eta subjektua NORK kasuan deklinatuko da.

Lehenengo adibidean, badago objektu bat (*autoa*) subjektuak burutzen duen ekintza jasaten duena eta horregatik, objektua NOR kasuan deklinatu dugu (*autoA*) eta subjektua NORK kasuan (*mutilAK*) (*euskal gramatika osoa*, 335)

- *Datiboa*: Nori kasua aditzeko hartzailea da. "Nori" galderari erantzuten dio.

4.taula: datiboa

Mugagabea	Hura	Haiek
-(r)I	-ARI	-EI

Adibideak:

(11) a) *EDOZEIN GIZONI esan diezaiokezu.*

b) *ZURE AITARI entzun diogu gaur goizean irratian hizketan.*

2.2.1.2. Leku-denborazko kasuak

Talde honek badu bere gakoak. Kontuan hartu behar da kasu bera, modu ezberdinez izendatzeko aukera dagoela, baldin eta deklinatu beharreko hitza biziduna (pertsonak, animaliak...) ala bizigabea (objektuak, lurraldeak...) den.

Adibidez:

(12) a) *Voy a casa: EtxeRA noa.* Bizigabea da.

b) *Voy al médico: medikuARENGANA noa.* Biziduna da.

- *Inesiboa: "Non" galderari erantzuten dio. Lekua eta denbora adierazteko erabiltzen da: Eremuan, baserrian, gaztaroan, etxean...* Kasu honetaz baliatzen dira ere honako hauek:

- aditzondoak: *hemen, han, lehen, orain...*

- postposizioak: *azpian, gainean, atzean, jarraian, segidan...*

Bizigabeekiko inesiboa:

5. taula: bizigabeekiko inesiboa

Mugagabea	Singularra	Pl.urruna
-(e)TAN	-(e)AN	-ETAN
-(e)N		

Adibideak:

(13) a) *ZEIN ETXEETAN bizi dira zuen gurasoak?*

b) *BIZKAIKO MENDI GUZTIETAN daude.*

Erakusleak honela deklinatuko dira:

Honetan, horretan, hartan, hauetan, horietan, haietan.

Bizidunekiko inesiboa.

6. taula: bizidunekiko inesiboa

Mugagabea	Hura	Haiek
-ENGAN	-ArenGAN	-ENGAN

Adibideak:

(14) a) *Zenbat gizonengan daukazu konfidantza?*

b) *Euskaldunongan dago soluzioa*

Perpausezko sintagmak ez dira egokiak. Pertsona – izenordainek, honelaxe hartzen dute atzizkia.

Niregan, Hiregan ala Zuregan, Harengan, Guregan, zuengan, Haiengan

- *Leku genitiboa.* “Nongo” galderari erantzuten dio. Kasu marka honek ez du bizidunei dagokien formarik onartzen.

Bizigabeekiko leku-genitiboa

7. taula: bizigabeekiko leku-genitiboa

Mugagabea	Singularra	Pl.urruna
-(e)TAKO	-(e)KO	-ETAKO
-(e)KO		

Adibideak:

(15) a) *Herri hauetako etxeak altuak dira oso.*

b) *Azken urteotako aurrerapenak handiak izan dira.*

- *Adlatiboa.* “Nora” galderari erantzuten dio.

Bizigabeekiko adlatiboa.

8. taula: bizigabeekiko adlatiboa

Mugagabea	Singularra	Pl.urruna
-(e)TARA	-(e)RA	-ETARA
-(e)RA		

Adibidea:

(16) a) *Zortzi menditara igo dira.*

b) *Atzerriko bost lurraldetara joan dira oporretan.*

Bizidunekiko adlatiboa.

9. taula: bizidunekiko adlatiboa

Mugagabea	Hura	haiek
-ENGANA	-ArenGANA	-ENGANA

Adibideak:

(17) a) *Zein abokaturengana joko duzu?*

b) *Adiskideengana joango naiz.*

- *Ablatiboa.*

Bizigabeekiko ablatiboa: “nondik” galderari erantzuten diote.

10. taula: bizigabeekiko ablatiboa

Mugagabea	Singularra	Pl.urruna
-TATIK	-TIK	-ETATIK

Adibideak:

(18) a) *Herri askotatik jaitsi da jendea jaialdira.*

b) *Zure erakusketa ikustetik gatoz.*

Bizidunekiko ablatiboa: “norengandik” galderari erantzuten diote.

11.taula: bizidunekiko ablatiboa

Mugagabea	Hura	haiek
-ENGANDIK	-ArenGANDIK	-ENGANDIK

Adibideak:

(19) a) *Irakasleongandik datozkit arazo guztiak.*

b) *Nire amarengandik jaso dut mezua.*

Leku denborazko kasuetan bizidunen eta bizigabeen deklinabidea aldakorra da, bai izen berezietan, bai izen arruntetan ere.

2.2.1.3. Elkartasunezko kasuak

Azkenik, genitibo, soziatibo, instrumentala, motibatiboa eta destinatiboa kasuak ditugu. Azken hauen barnean prolatiboa sartu daitekeen arren, beste kasu marken parean kokatu ote dezakegularen eztabaida sor daiteke.

euskararen deklinabideko numero mugagabea

- *Soziatiboa.* "Norekin" galderari erantzuten dio.

12.taula: soziatiboa

mugagabea	Singularra	Pl.urruna
-EKIN	-AREKIN	-EKIN

Adibideak:

(20) a) *Andregaiarekin joango naiz zinemara.*

b) *Bost lagunekin ospatu dut nire urtebetetzea.*

- *Motibatiboa.* "Norengatik" galderari erantzuten dio.

23.taula: motibatiboa

Mugagabea	Hura	Haiek
-ENGATIK	- ArenGATIK	- ENGATIK

Adibideak:

(21) a) *Zure osasunarengatik etorri naiz honen agudo.*

b) *Nahi izan dugulako etorri gara.*

- *Destinatiboa.* "Norentzat" galderari erantzuteko dio.

14.taula: destinatiboa

Mugagabea	Hura	haiek
-ENTZAT	-ARENTZAT	-ENTZAT

Adibideak:

(22) a) *Zenbait lagunentzat liburu batzuk ekarri ditut.*

b) *Osasunez ondo gabiltzanontzat erakargarria da ekintza hura.*

- *Instrumentala*: “Nola” galderari erantzuteko dio. Ekintza egiten den modua edo tresna adierazten du, baita solasgaia ere.

15.taula: instrumentala

Mugagabea	Singularra	Pl.urruna
-(e)taZ	-AZ	-EZ
-(e)Z		

Adibideak:

(23) a) *Oinez etorri gara Ikastolara.*

b) *Hire anaiak esku ezkerrez idazten eta jaten du.*

- *Genitiboa*: Edozein determinatzaile sintagmak har dezake genitibo marka. “Noren” galderari erantzuten dio.

16.taula: genitiboa

Mugagabea	Hura	Haiek
-EN	-AREN	-EN

Adibideak:

(24) a) *Bost gizonen urratsak aztertzen ari ditu poliziak.*

b) *Joxe Mariren alabaren senarrak lapurtu du bankuko dirua.*

Aitzitik, euskara batuaren ereduan hobetsi ez diren forma batzuk ez dira agertzen tauletan. Hori da, esaterako inesibo arkaikoa deitu ohi denaz eta izen arruntei izen bereziak bailiran lotzen zaienaz (etxen, aitzurren) edota haien hedatua den –etaz instrumentalekoaz (gizonez, andreez, baina ez gizonetaz edota andreetaz).

2.3. Mugagabea

2.3.1. NUMEROA

Tauletan ikusi dugun bezala, deklinabide kasu bakoitzak izan dezake:

17.taula: numero gramatikalak

1. kasua	Singularra	umeA + norekin	umeaREKIN
2. kasua	Plurala	umeAK + norekin	umeeKIN
3. kasua	Mugagabea	ume + norekin	bi umeREKIN

Hiru adibide horiek kasu bera erakusten dute, (soziatiboaren kasua), baina forma ezberdinetan. Singularra objektu (kasu honetan ume) bakarra denean, plurala, objektu bat baino gehiago direnean (ume asko direnean), eta azkenean, mugagabea. Kasu hau berezia da oso, euskarak berezkoa duen ezaugarria baita. Lan honetan zehar aipatu dugu zenbat arazo dagoen mugagabearen erabileran, beraz, goazen pausoz pauso, ahalik eta zehatzen bere erabilera zehaztera.

Como bien explica Luis Villasante en su libro, “la declinación indefinida corresponde a una visión o clasificación de los objetos que no se ajusta al esquema o binomio de Uno o Varios (singular o plural). Responde a otro esquema o mundovisión: Objeto conocido /objeto no conocido. Si el objeto es conceptualizado como no conocido se declina según el paradigma indefinido; si se reputa conocido, se adopta el paradigma definido, el cual conoce a su vez singular y plural.” Villasante. L (1972),

“*Norekin dago ama*” galdetzen badugu, 1.kasuan, badakigu zein umerekin dagoen. *UmeAREKIN* erantzuteak, ume horrekin dagoela adierazten digu, ume konkretu batekin alegia. 2. Kasuan, *umeEKIN* erantzuten badugu, ume jakin batzuetaz ari dela jakingo dugu, hori bai, ume batekin baino gehiago. Azkeneko kasuan aldiz, *bi umeREKIN* egongo da, baina ez dugu jakingo zein umetaz ariko den. Hau da, ume ezezagun batzuetaz ari da.

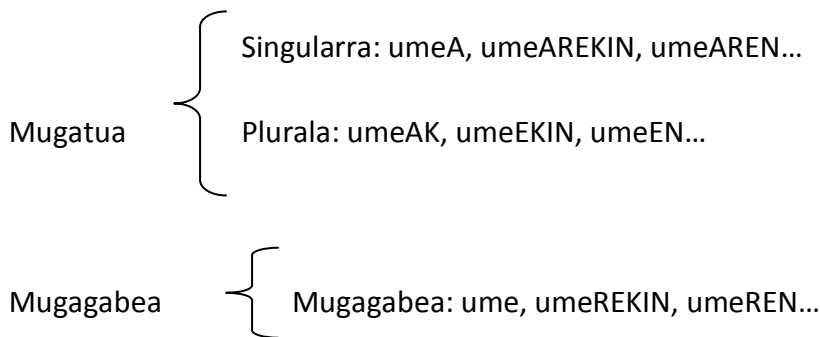
Goazen bigarren adibide hau ikustera:

(25) a) *Irakasle bat etorri da*

b) *Zenbait irakasle etorri dira ateraldira.*

Horiek guztietan etorri den edo diren irakasleak ezezagunak dira. Kasu hauetan irakasleak ezagunak ez diren pertsonak dira. Horrexegatik mugagabea erabiltzea beharrezkoa da.

Honela laburbil daiteke numero gramatikalen sailkapena (*Euskal Gramatika osoa*, 307):

2.3.2. Aditzaren erabilera

Logikoa denez, perpausaren subjektua edo objektua singularrean dagoenean, aditza ere singularrean joango da. Era berean, pluraleko kasu-markekin, aditza pluralean jokatu da. Hala ere, mugagabearekin ez da gauza bera gertatzen eta aditza singularrean zein pluralean joan daiteke. *“parece que lo más castizo y típico es que dicho verbo vaya en singular”*. (Luis Villasante liburua, 26.or)

Badirudi antzina mugagabearekin singularrean jokaten zela aditza. Dena dela, gaur egungo euskararen gero eta maizago erabiltzen da plurala, nahiz eta bi formak zuzenak diren.

Adibideak:

(26) a) Askok ez daki/dakite ezer.

b) Zenbat irakasle etorri da/dira?

c) Zenbati esan diozu/diezu?

Nolanahi ere, -tzuk atzizkiak osatutako hitzek, (nortzuk, zeintzuk, batzuk...) pluralean egiten dute aditzarekiko komunztadura. (*Euskal Gramatika osoa*, 307)

(27) a) Ikasle BATZUK apurtu DITUZTE kristalak.

b) NORTZUK etorri DIRA emanaldia ikustera?

2.3.3. Mugagabea aspektu formalak

2.3.3.1. Lexema konsonante ala bokalez bukatzen da.

Aurreko orrialdetan aztertutako taulak errepasatuz, berehala ikus daiteke *mendi* eta *haran* hitzek ez dituztela beti kasu-atzizki berberak hartzen deklinatzerakoan, baizik eta gakoa, lexema bokalez ala kontsonantez bukatzen den aztertzea da. Horren arabera, modu batez ala besteaz deklinatuko dira.

Batzuetan, adibidez, -r- sartu behar zaio lexemaren bukaerako bokala eta deklinabide atzizkiaren hasierako bokala lotzeko; beste batzuetan -e- bokala behar da, kontsonanteen arteko artikulazioa egokitzeko.

Adibidea:

(28) a) *bi mendiRi*: -r- lotura kontsonantea da, kasu-marka mugagabea -i baino ez baita.

b) *Mendiko zuhaitzEtik*: -e- lotura bokala da, non kasu singularra -an baita berez.

Baina zer gertatuko da diptongoz amaitutako hitzekin?

Barau, kristau, egitarau, lau, gau, garai, zelai... hitzekin zer egingo dugu? Diptongoz amaitzen diren hitzak bokalez amaitutako hitzak bezala deklinatuko ditugu.

(29) Adibidea: *egitarauan, gaurik, zelairik, kristauan...*

Salbuespena *gau* hitza da, lekuzko singularreko kasuetan -e- lotura-bokala behar du eta.

(30) Adibidea: *gauEz, gauEko, gauEtik...*

Deklinabide kasuetan bokalez eta kontsonantez amaituriko hitzen deklinazioa egiterako unean ezberdintasunak ager daitezke. Hona hemen adibide batzuk:

(31) a) Adlatiboa: Bokalez amaiturikoak. *Olentzero bost herriTARA jaon zen*

Kontsonantez amaiturikoak: Hainbat zuhaitzETARA igo ginen

Lehenengo adibide horretan, aztertu dugu nola bokalez amaituriko kasuetan *-tara* atzikia gehitu behar dela eta aldiz, kontsonantez amaituriko kasuetan berriz, *-etara*. Hala ere, biak kasu berari dagozkie.

(32) b) Inesiboa: Bokalez amaiturikoak: *Hiru etxeTAN egon gara.*

Kontsonantez amaiturikoak: *Arratoiak agertu dira hiru komunETAN*

Inesibo kasuari dagokionez, bi atzizki ezberdin erabili dira, bata bokalez amaituriko kasuetarako *-tan* eta bestea, kontsonantez amaitzen diren hitzak deklinatzeko *-etan*.

Ondorioz, arreta berezia eskaini behar diogu bereziki kasu hauei. Izan ere, modu berdinean deklinatzeko ohitura handia izaten dute ikasleek, baina arauak ez dute egokitzat hartzen. Gainera, pluraleko marka eta kontsonantez amaitzen diren hitzen marka berdina izaten da.

(33) a) Sozietiboa: *Nire lagunEKIN joan nintzen zinemara* plurala

hiru lagunEKIN joan nintzen zinera. mugagabea kontsonantez amaiturikoa

(34) b) Destinatiboa: *Herriko mutilENTZAKO lekua besterik ez dago.* plurala

Hiru mutilENTZAKO lekua besterik ez dago. mugagabea

2.3.3.2. Izenak izaki bizidunak ala bizigabeak dira

Euskal deklinabidearen beste ezaugarri bat izen *bizidun* eta *bizigabeen* arteko bereizketa da. Izan ere, izen bizidunekin (pertsonak, animaliak) leku-denborazko kasuen ordean, beste kasu batzuk erabiltzen dira. (*euskal gramatika osoa*, 318) Adibidez:

(35) a) Bizigabeak: *etxeRA, etxeTIK, bulegoRANTZ...*

b) Bizidunak: *umeARENGANA, umeARENGANDIK, lagunARENGANANTZ...*

Beraz, aurreko deklinabide kasuen azterketan erakutsi bezala, zenbait deklinabide-kasutan forma bi aztertu ditugu, bata bizidunentzat eta bestea bizigabeentzat, gure galdetegian leku-denborazko kasuen barnean bizidunak baztertu ditugun arren: (didáctica del euskera Ilari Zubiri, 69.or)

(36) a) Bizigabeak: *non, nondik, nora, norantz...*

b) Bizidunak: *norengan, norengandik, norengana...*

2.3.3.3. -a itsasia daramaten hitzak

Hitz askori -a artikuloa eransten zaie. *Etxe + a = etxea*. Horrela bada, hitza zein den jakin nahi badugu, aski dugu artikuloa ezabatzearekin. *Etxe* hitza ez da -a.z amaitzen.

Baina zer gertatuko da -a.z amaitzen diren hitzekin? Kasu hauetan ez dago ezberdintasunik, hitza berdin berdin izendatzen baita singularrean artikuloa izanda edota artikulorik izan gabe. *Etxe* eta *etxea*; *mutil* eta *mutila*.

Ezinbestekoa da jakitea beraz, hitz bakoitzak duen amaierako A hori itsasia den ala ez, hitzak berez duen letra den ala ez. Edota beste aldetik, artikuloren parte den. Deklinatzeko era ere ezberdina izanen da:

183.taula: -a itsasia

GAIZKI	ONDO
famili bat	familia bat
polizi asko	polizia asko.
anai txikia	anaia txikia

2.3.3.4. Kasu gramatikal eta leku-denborazko kasuen ezaugarriak

Multzo gramatikalaren barnean kokaturik dauden kasuek, -k (*liburuK, etxeK...*) atzizkia eramaten dute kasu askotan. Hori da, kasu hauek bereizgarria duten partikula. Bestetik, leku-denborazko kasuei dagozkien atzizkia -ta (*etxeTAKo, etxeTAn, etxeTAtik...*) izango da, izen bat deklinatzeko unean atzizkiaren zatiren batetan kokatu

beharko delarik partikula. Beraz, atzizki horiek ondo erabiliz gero, mugagabearen erabilera zuzena izango da.

Deklinazio kasu bat erabiltzeko unean, hots, hitz bat deklinatzeko momentuan, artikulurik gabeko estruktura bat sortuko da, bere orde, atzizki bat joango baita (*etxeETAN, jolasEKIN, parkeTAKO...*) eta ez (*en LOS parques, en LAS casas, con LOS juegos...*).

Atzizki bat ala bestea erabiliko da, deklinazioak eskatzen duen kasuaren arabera. Atzizkiek objektu ala pertsonak daraman numero gramatikalaren inguruko informazioa

2.3.4. Zein kasutan erabiliko dugu mugagabea?

Honako informazioa *Euskal Gramatika Osoa* liburutik hartu da (308-311)

- *Izen bereziekin*: Izen arruntek aurretik aipaturiko (singular, plural eta mugagabea) edozein kasu jaso dezakete. Izen propioak aldiz, mugagabearen marka har dezakete soilik. Ez dute artikularen beharrik, berez, objektu, pertsona, lurralde zehatz bati egiten baitiote erreferentzia. Horrela da bai, izen arruntek artikularen beharra dute objektu konkretuei erreferentzia egin nahi badiote.

(37) Adibidea: (gramatika osoa 308.or)

a) *MikeLEKIN geratu naiz.*

b) *NekaneRENA dela uste dut.*

- *Izenordain eta erakusleekin*: Izenordainak, oro har, mugagabearen deklinatzen dira beti, baita pertsona-izenordainak ere.

(38) Adibidea: *niK, niRI, niREKIN...*

Erakusleak ere mugagabearen deklinatzen dira beti.

(39) Adibidea: *honi, honEN, harTAKO...*

Elkar izenordaina, mugagabearen deklinatzen da beti.

(40) Adibidea: *elkarrl, elkarrEN, elkaRREKIN...*

- *Galdetzaile eta eratorriekin: “Zer”, “zein”, “zenbat”*. Galdetzaile bat agertzen den bakoitzean, forma mugagabea ipintzea ezinbestekoa da. Galdetzaileak beste hitz batez osatu daitezke, eta kasu hauetan, ondoren datozen hitzak dira deklinatu behar direnak, beti ere, mugagabeen:

(41) Adibidez: ZEIN orduTAN iritsiko da trena? ZENBAT jende dago festan?

- *Zenbatzaile zehaztuekin: “hiru”, “lau”, “hogei”*. Zenbakiak agertzen direnean, bi forma har ditzake deklinabideak:

(42) Adibidea: *hiru etxeETAN egon dira*. Plurala.

Hiru etxeTAN egon dira. Mugagabea.

Lehenengo kasuari dagokionez, bisitatu dituzten etxeak ezagunak izan dira, hau da, haien lagunak, senideen etxeak izan dira. Bigarren kasuan aldiz, ezagunak ez diren hiru etxe bisitatu dituzte, agian, hiriko hiru biztanleen etxeak.

- *Zenbatzaile zehaztugabeekin: “asko”, “gutxi”, “gehiago”, “hainbat”, “zenbait”, “edozein”, “pila bat”, “makina bat”*. Zenbatzaile zehaztugabeek ez daramate, ez singular ezta plural formak. Ondorioz, osatutako sintagma hori mugagabeen agertzen da.

(43) Adibidea: a) *Leku ASKOTAN egon gara*.

b) *Jende GUTXIREKIN topatu naiz*.

c) *EDOZEIN herriTAN ikus daiteke futbol lehiaketak*.

- *Zenbait deklinabide-kasuekin: “-rik”, “-z”, “-tzat”*. Euskaran partitiboak (-RIK) eta prolatiboak (-TZAT) mugagabea onartzen dute soilik.

(44) Adibidea: a) *Ez daukat batere gogorIK*.

b) *TontoTZAT hartu naute*.

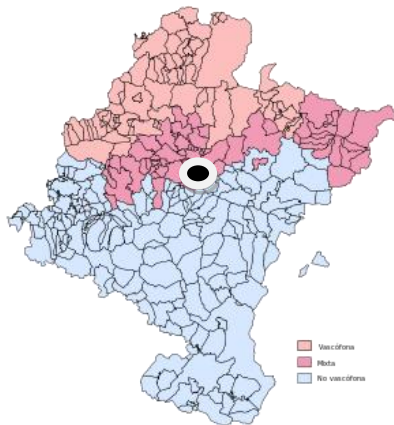
Zerez kasua (instrumentala) forma mugatuan onartzen baditu ere, normalean mugagabeen joan ohi da.

(45) Adibidea: *Nola etorri zara, trenEZ ala autobusEZ?*

- *Zenbait aditz berezi: bihurtu, izendatu, joan, hartu, bidali, egin, aukeratu:* Aditz berezi hauek mugagabea eskatzen du.

3. METODOLOGIA

3.1. Inguru soziolinguistikoa eta gure eskola.

1.irudia: Nafarroako mapa: euskararen erabilera, zonaldeetan zatiturik.

Sarreran aipatu bezala, ikerketa lana Atarrabian burutu da, Iruñerriko herritxo batetan. Zonalde mixtoari dagokion herrialdea izanik (marrazkian ikus daiteke kolore morez dagoen zatia), L1aren eragina garbia izango da hizkuntzaren erabileran, euskararen kaltetan, alegia. Euskararen ohiko erabilera txikiagoa izanen da eta L1 (gaztelania)

berriz, maiztasun handiagoaz erabiliko da.

3.2. Ikastetxea

Paz de Ziganda ikastetxean burutu da azterlana. Ikastetxeak 1100 ikasletik gora ditu. Ikastolak euskararekin duen konpromezu irmoa, euskararen inguruan sortutako proiektuen bitartez agertzen du. *Euskaraz bizi* programa edota *hizkuntza programak* bederen, euskarazko gaitasun linguistikoak eskuratzera bideraturik daude. Beraz, zentroak euskararen erabileran erakusten duen inplikazioa handia da, eta horregatik, euskararen egitura linguistikoak ahalik eta gehien lantzen saiatzen da, besteak beste, gramatikaren alorrean, numero gramatikalen erabilerak, eta mugagabearen lanketa.

Euskarak toki handia dauka ikasleen egunerokotasunean. Denetara, 1200 minutu inguru pasatzen dute buru belarri euskara lantzen, ingelesa eta gaztelaniari eskaintzen zaizken ikasgaiak alde batera utzita. Ikaskideen artean euskaraz mintzatzen dira hein handi batetan. Beraz, euskararen erabilera zuzen bat edukitzeko maila izango dute ikasleek.

Lehen Hezkuntzako ikasleetan zentratuko gara jada. Sei urterekin hasiko dute berez, haien ikaskuntza etapa, Haur Hezkuntzako etapa amaitzerakoan. Mundu berri bat hasiko da beraientzat, baita euskararen alorrean ere.

3.3. Gure azterlana

Gure helburua, euskarak berea duen ezaugarri baten azterketa egitea da, hots, mugagabearen erabilera nolakoa den zikloz ziklo. Lehenengo zikloko (6-8 urte bitarte), bigarren zikloko (8-10 urte bitarte) eta hirugarren zikloko (10-12 urte bitarte) mailetan aztertuko dugu. Urtez urte, euskararen jakintza maila gero eta handiagoa izatearen ondorioz, hizkuntza eta gure kasuan, mugagabea modu egokiago batean erabiliko dutelaren hipotesia baieztatzeko aukera izango dugu hurrengo orrialdeetan.

Lanaren lehenengo atalean, datu jasoketa bat egin dela aipatu dugu. Beraz, mugagabeari buruzko datuak jasotzeko erabili dugun tresna galdetegi bat pasa da. Galdetegiak hamalau galdera izan ditu, horietan guztietan, mugagabearen erabileran zentratuko direnak. Esaldi bat erderaz esan eta ikasleen lana esaldia ahalik eta modu egokienean euskaratzea izango da. Beraz, esan daiteke ikerketa kualitatibo baten aurrean gaudela. *“aquella que produce datos descriptivos: las propias palabras de las personas, habladas o escritas, y la conducta observable”*. (Taylor y Bogdam 1986: 20).

Beraz, erabiliko dugun metodoa inkestarena da. Galdetegiak eratu ditugu (ikusi eranskinak) ziklo bakoitzeko hamar ikasleri pasatzeko asmoz. Beraz, gure parte hartzea ikerlari gisa ezinbestekoa izango da. Izan ere, landa lana erabiliz, ikasle bakoitzari mugagabeak sortarazten dizkion portaerak behatuko ditugu, eta ondoren, emaitzak aztertu ondoren, zer nolako erabilera egiten den adierazteko aukera izango dugu.

Mugagabearen arauak ondo erabiltzen dituzten aztertzeiko teknikarik aproposenatarikoa izango da galdetegia. Izan ere, Hopkinsek (1989, 95) tresna honen alderdi positiboak nabarmendu zituen, besteak beste, burutzeko erraza, ondorioak ateratzeko egokia eta talde edota indibiduen arteko erlazioak egiteko aukera ematen duela esaten zuenean.

Tresna aproposa da edozein ikerlarirentzat, ikertu nahi den gaia edozein izanda ere: *“una de las principales utilidades de este instrumento es que no se necesitan*

personas preparadas para la recogida de información. Y es más, a través de esta técnica la recogida de información se hace de un modo rápido” (Buendía 1997). Mugagabearen erabileraren inguruko galderak prestatu ditugula, ikaslearen parean jarri eta aurrera egiteko aukera izango dugu prozesuan, mugagabearen erabileraren inguruko datuak biltzen.

Inkestan landu ditugun mugagabearen kasuak ergatiboa, absolutiboa, adlatiboa, soziatiboa, destinatiboa eta inesiboa izan dira. Hain zuzen ere, kasu horiek dira guztietan garbienak eta gehien erabiliak, eta askotan akats gehien sortarazten dituztenak. Beraz, horiek hautatu eta beste guztiak alde batera uztea erabaki dugu. Fox-ek zioen bezala (1980), *erantzun modeloen prestaketa eta hautaketa galdetegien zatirik garrantzitsuena da*. Horregatik, garbi dugu zein izango diren aztertu nahi izango ditugun kasuak.

Kasu horiek izan daitezke egunerokotasunean gehien erabili ohi direnak, baina bereziki, ergatiboaren kasua. Kasu hau gero gutxiago erabiltzen da, eta gerta liteke, horren ondorioz, azkenean, ergatiboaren erabilera ezkutuan geratzea.

Ergatiboa, mugagabearekin batera euskarak berezkoa duen ezaugarria da. Berezkoa diot, haren erabilera ezinbestekoa delako hainbat kasutan, baina baita hizkuntza gutxik duten altxorra delako. Besteak beste, Australian, Georgian, Alaskan erabiltzen da ere ergatiboa. (Gartzia. Urtea (http://www.euskonews.com/0319zkb/elkar_eu.html))

Inkestaren bidez, deklinabidea lantzeko unean eta mugagabea erabiltzeko unean zer nolako akatsak sortzen diren aztertu dugu. Txillardegi subrayó años atrás que detrás de la declinación tenía gran importancia el buen uso del indefinido, ya que era necesario en el proceso de la unificación de las normas del euskara. (Zabala, J.L, 2004. *Euskararen zerbitzari*) Horregatik, goazen ba, Lehen Hezkuntzako ikasleek mugagabeari ematen doten erabilera aztertzeraz.

Esaldi batzuen artean, eta ikasleak gure asmoetaz jabe ez daitezten, mugagabearekin zerikusirik ez duten esaldi batzuk ere txertatu ditugu. Gure helburua, mugagabearen nolako erabilera egiten duten aztertzea da bai, baina betiere, kontu

handiz, ikaslea gure nahia zein den kontura ez dadin. Akats horretan eroriko bagina, erantzunak jada ez lirateke baliozkoak izango, eta ziurrenik, errealitatetik kanpo geratuko liratezkeen erantzunak jasoko genituzke.

3.3.1. Inkestaren aldagaiak:

Inkesta hainbat aldagaik baldintzatuko dute. Horien eginbeharra gure lana eta erantzunak ahalik eta gehien mugatzea izango da, ondoren, ondorio ahalik eta zehatzenak eskuratzeko aukera emango digutelarik.

Ziklo bakoitzean hamar ikasle aukeratu dira, ikasle horiek guztiak Ikastola berean, Paz de Zigandan matrikulatutakoak. Aukeratuko dugun ikaskideen lagina ez da ausaz egin. Izan ere, eta ikasle guztien hizkuntza ezaugarriak ahalik eta antzekoenak izan daitezzen, soilik, L1 gaztelania duten ikasle horiek hautatuko ditugu, hau da, haien gurasoak erdaldunak dituzten ikasleak edota euskaldun berriak direnak. Gutxi izango dira gurasoak euskaldun zaharrak dituzten ikasleak, eta ondorioz, (L2) hizkuntza euskara duten ikasle horiek soilik hartuko dute parte. Horrek eragin garbiak izango ditu, ziurrenik gure ikerketan, egunerokotasunean euskara bigarren hizkuntza gisa geratzen baita.

Hautaketa horrekin zera izango da lortuko duguna: pasatu zaien inkestaren emaitzak zehatzagoak izatea. Izan ere, ez da batere objetiboa dialekto jakin bat (adibidez, Baztán aldean hitzegiten dena) hitzegiten duen ikasle baten eta guraso erdaldunak dituen beste ikasle horren artean emaitzak konparatzea. Gainera, 1.4.3. azpi-atalean aipatu bezala, dialekto bakoitzak mugagabea erabiltzeko modua ezberdina izango da. Goazen ba, hizkuntzaren alorrari begira, ahalik eta ezaugarri antzekoenak dituzten ikasleak aukeratzera.

Inkesta Euskara Batuan burutu da, hasierako atalean azpimarratu bezala, legeak hoberen finkatuen dituen euskara baita. Ondorioz, euskalkien erabilera alde batera utzi dugu, ezberdintasun dialektalak anitzak izan baitaitezke, *“Euskarak zenbait puntutan handik honako aldeak, desberdinak diren aldaerak dituela begien bistakoa da, bideetan zehar dabilen edozeinentzat. Eta beraz, hizkuntzak ez du zertan egonkorra*

izan behar.” (Eusko Jaurlaritza txostena- euskera eta dialektoak) Horrek erakusten du, ondorioak izan ditzakeela ere gure aztergai.

Banan banan egin zaie galdetegia, gelatxo batean, erantzunek beste ikaskideen eragina izan ez dezaten. Emaizak independenteak izango dira beraz.

Inkesta ahoz egin da, beraz, datuak zuzenean jasotzeko aukera izango dugu. Gaur egun, ahozkotasanari ematen zaion garrantzia oso txikia da, apenas eskaintzen zaion arretarik kontu, itxura guztien arabera ezinbesteko horri (egaña artikuloa). Gazteek bereziki, zailtasun handiak dituzte ahoz ideiak transmititzeko, adierazi nahi duten hori modu zuzen batez adierazteko. Ikerlariak aho batez aitortzen dute ahozkotasanak (ahoz modu eraginkorrean komunikatzeko gaitasunak) gero eta garrantzi handiagoa duela, eta ez jardun esparru jakin batzuetan soilik, jardun esparru guztietan baizik.(Andoni egaña eta Joxerra Garcia) Ondorioz, interesgarria izango da lortuko ditugun erantzunak alor honetan ere. Hitzeginez normaltasun handiagor erantzungo dutelakoan nago, eta modu naturalago batez agertuko dituztela akatsak ere.

Bestetik, idatziz pasako baliegu galdetegia, denbora gehiago beharko lukete esaldi bakoitza itzultzeko eta pentsatzeko. Hein handi batetan hori ez litzateke guztiz objetiboa izango, erantzun espontaneo bat bilatzen baitugu, naturala eta momentukoa den esaldi bat.

Kasu bakoitza aztertzerakoan, izenari jarriko diogu arreta. Esaldi guztietan agertuko diren izen motak arruntak izango dira, horietan aztertuko baitugu mugagabearen eragina. Kontuan hartuko dugu beraz:

Alde batetik, galdetegian agertuko zaizkigun izenak bizidunak ala bizigabeak diren, *ume* eta *etxe* esate baterako. Horietan mugagabea erabiltzeko era aztertuko dugu.

Bestetik, eta §2.3.3.1 atalean azaldu dugun bezala, izenak bokalez ala kontsonantez *herri* ala *gezur* amaitzeak, deklinatzeko era ere moldatuko du. Horrexegatik, ikasleak bi kasu horien aurrean nola moldatzen diren, zailtasunik ote

duten aztertuko dugu. Izan ere, kasu bakoitzeko adibide bana ipiniko dugu galdetegian, bien erabileran ezberdintasunik ote dagoen aztertuko baitugu.

a itsasia duten izenak ere hartuko dira kontutan, deklinatzeko momentuan eta mugagabea erabiltzeko unean, *a* ez baitute galtzen. Adibidez, *bost anaia dira denetara*.

Azkenik, mugagabeak aditzaren erabileran zer nolako ondorioak dituen aztertuko dugu. Izan ere, zenbait kasutan singularra ala plurala erabil daiteke, baina bestetan ez. Beraz, bata ala bestea noiz erabiliko duten jabetuko gara.

Aurrez aurre izango ditugu ikasleak. Horrek, inkesta egin bitartean, eta emaitza linguistikoei erreparatzeaz aparte, beste adierazle batzuei kasu egiteko aukera emango digu, besteak beste ikaslearen keinuak, harridurak, erantzuteko erak, ikasleen pertsonalitatea...

4. EMAITZAK ETA HORIEN EZTABAIDA

Lehendik aipatu bezala, galdetegi bat pasa dugu ziklo bakoitzeko ikasle batzuei. Horren bitartez, ziklo bakoitzean, mugagabearen erabilera nolakoa den aztertu dugu, eta emaitzekin gure hipotesia baieztatzeko edota ezeztatzeko aukera izango dugu. Hau da, egiaztatuko dugu egia ote den ziklo batetik bestera ikasleek gero eta hobeto erabiltzen dutela mugagabea. Hots, gero eta Lehen hezkuntzako ziklo altuagoan egon, orduan eta mugagabearen erabilera hobea izango delaren hipotesia.

Ikasleek emandako erantzunetatik, mugagabearen erabilerari buruzko datuak aztertuko ditugu. Galdetegian ergatibo, absolutibo, adlatibo, inesibo, destinatibo eta soziatibo deklinabide kasuen erabilerari buruzko emaitzak jaso ditugu.

Emaitzak aztertzeko unean, aldagai hauei jarri beharko diegu arreta bereziki: alde batetik, deklinatuko den izena biziduna ala bizigabea den eta bestetik, kontsonantez ala bokalez amaitzen den. Hala ere, emaitzak azaltzen goazen heinean konturatuko gara beste aldagai batzuk ere azpimarratuko ditugula mugagabearen erabileraren eragile gisa, besteak beste, -a itsasia...

Emaitzek ziklo bakoitzeko ikasleek mugagabearen zein estrukturak dituzten finkatuen zehazten lagunduko digute, hots, zein deklinabide kasu erabiltzen duten hobekien, eta zeinekin dituzten arazo gehien.

Aldagaietatik aparte, bestelako ezaugarri batzuk ere aztertu ditugu. Gogoratu dezagun, inkesta banan-banan eta inkestatuarekin parez pare geundela. Erantzuna eman bitartean, beren jarrerek, hitzegiteko erak... ere izango ditugu aztergai.

Goazen ba, mugagabearen erabilerari buruzko emaitzak aztertzeraz. Atal ezberdinetan sailkatuko ditugu emaitzak:

4.1. Emaitza orokorrak

Lehenengo zikloari dagozkion datuak esanguratsuak dira oso, euskararen erabilerari begira. Izan ere, L1 hizkuntza, gaztelera, garatua dute oso. Hori da familian, kalean... txikitatik erabilitakoa. Baina euskararen ikaskuntzaren prozesua, bereziki,

euskararen deklinabideko numero mugagabea

LHko etapa honetan hasten da, eta zailtasunak erakutsi dituzte euskaraz esaldiak, kontzeptuak... adierazteko unean. Mugagabea erabiltzeko unean ere, zailtasun horiek antzeman dira, ez baitute numero gramatikal honen behar bezalako erabilpena egiteko ohiturarik.

Ondorioz, ikasleak bi motatako zailtasunekin topatu dira: batetik, erderazko esaldiak ulertzeko unean, horietako asko aditz bat baino gehiagoz osatuak baitira (*Akuarioan ditudan bost arrainek, janari guztia jan dute*); bestetik, euskarazko itzulpena egiterakoan, izenen itzulpen zehatza egiteko unean (*anaia – hermano; izarrak – estrellas; lapur – ladrón...*).

Bigarren zikloan emaitzak nabarmenki hobeak izan dira. Bilakaera positibo hori kasu hauetan nabaritu da: destinatiboan, ergatiboan eta adlatiboan (kontsonantez amaitutako kasuan bereziki).

Hirugarren zikloan aldaketak ez dira horrenbeste nabaritu. Esan daiteke, bigarren zikloko ikasleek mugagabearen inguruan duten ezagutzarekin konparatuz ezberdintasun gutxi agertzen dutela. Izan ere, ergatiboaren erabileran akatsak nabarmenak izan dira, denbora gehiago behar izan dutelarik itzulpena egiteko. Zailtasunak izan dituzte ere adlatiboaren erabileran, bokalez amaitzen diren kasuetan, bereziki. Hala ere, informazio prozesamenduan askoz ere gaitasun handiagoak erakutsi dituzte.

Esan daiteke beraz, mugagabearen hobekuntza lehenengo ziklotik bigarrenerako urrats horretan gertatzen dela, gure datuen arabera.

Orokorrean, deklinabide kasuen erabilera hobera joan den arren, badaude Lehen Hezkuntzako ikasleek barneraturik ez dituzten hainbat deklinazio arau, bereziki bokalez amaitzen diren hitzen deklinazioa egiterako unean. Kontsonantez amaitzen diren hitzekin gertatzen ez den bezala, pluraleko marka bera erabiltzen baitute, bokalez amaitzen diren hitzek, atziki propioa behar dute soziatiboan (*-rekin*), adlatiboan (*-tara*) eta inesiboan (*-tan*). Galdetegian hiru kasu horiek hartuz gero, (bokalez amaituriko hitzetan) datu hauek jaso ditugu:

19. taula: bokalez amaituriko kasuen emaitzak

soziatiboa	inesiboa	adlatiboa
30 ikasletatik 16k gaizki	30 ikasletatik 26k gaizki	30 ikasletatik 25ek gaizki

Bigarren eta hirugarren zikloetan bereziki, emaitzak nahiko pareko mantendu dira, aldaketa esanguratsurik gabe. Horren adibideak dira ergatiboaren *-k*, *-ek*, kasu dextentetan ahaztu dituztela; edota Ikasleek arazo asko erakusten dituzte bereziki, esparru gramatikaleko kasuetan, *-k* partikula eskatzen duten kasu horietan alegia.

4.2. Deklinabide kasuei dagozkien akatsak:

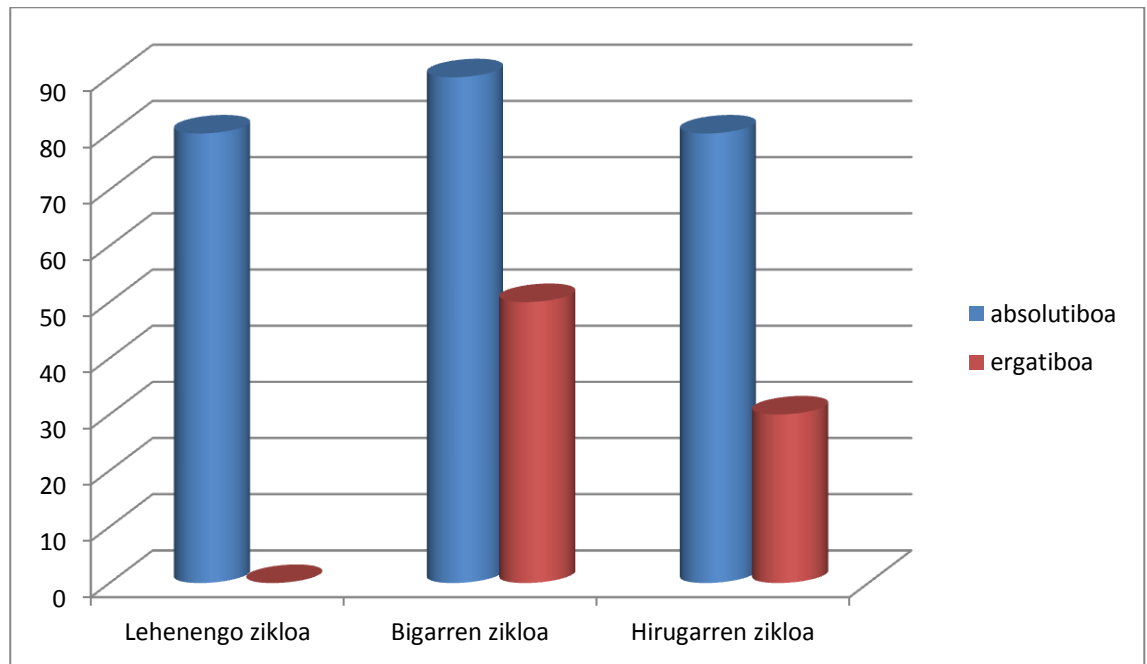
Gogoratu dezagun, 2.2.1. puntuan agertu bezala, deklinazio kasuak hiru taldetan banatzen dira.

4.2.1. Kasu gramatikalak

- *Ergatiboa eta absolutiboaren erabilera*

Ezer azaltzen hasi aurretik, hurrengo orrialdeko grafikoari jarriko diogu arreta:

1. grafikoa: ergatiboa eta absolutiboaren arteko ezberdintasunak

Grafikoan azter daiteke, zer nolako emaitzak jaso diren zikloz ziklo ergatibo eta absolutiboaren erabileran. Hau da, kasu bakoitza ikasleen zein ehunekok erabili duen ondo agertzen du. Ondoren adieraziko dudan absolutiboaren erabileran eragin negatiboa izan duen aspektu bat alde batera utzita, ikusten al da zer nolako aldea dagoen absolutiboa eta ergatiboaren erabilera zuzenen artean. Aztertu daitekeen bezala, absolutiboaren emaitzak maila handienetan mantentzen diren bezala, ergatiboaren emaitzak baxu mantentzen dira.

Ergatiboari dagokionez, lehenengo zikloan ikasleen %100ek gaizki erabili du. Ergatiboa gaur egun pilpilean dagoen kasu marka da, gero eta gutxiago erabiltzen baitute euskaldunek. Ikasleek L2 aren ikaste prozesuan oraindik barneraturik ez duten araua da, horren erabilera alde batera utzi baitute, eta proposaturiko kasu guztietan absolutiboa erabili dute.

Ikastolako berrogeita hamar irakasle egin du greba erantzun dute ikasle guztiek. Ergatiboak mugagabea –k behar du hala beharrez. Ikastolako berrogeita hamar irakaslek egin du greba izango litzateke erabilera zuzena, baina esan daiteke ergatiboa absolutiboan bilakatu ohi dela kasu askotan.

Horretan eragina garbia dauka gaztelaniak. Gaztelaniak ez du ergatiborik eta pluraleko marka adierazteko artikulua bat erabili ohi da, normalean *los, las*. Ondoren, izena ipintzen da, singular ala pluralean *los barcos, las casas* baina izenak ez du atzizkirik erabiltzen. Beraz, euskarara itzulpena egiterakoan izena (gure kasuan irakasle) modu berean uzten da, deklinatu gabe.

Horregatik, ergatiboaren erabilerarekin zerikusia handia dauka absolutiboak ere. Ikus dezagun hurrengo datua: Hamar ikasletik zortzik ondo erabili dute absolutiboa. Absolutiboak ez du markarik behar mugagabeen, eta ondorioz errazagoa da zuzen erabiltzen.

Hala ere, ez dugu haren erabilera nahasi behar. Izan ere, ikasle askok askotan, esaldi bat osatu behar dutenean deklinazio marka zuzena zein den ez dakitenean, deklinatu beharreko hitza deklinazio atzizkirik gabe uzten dute.

(46) Adibidea:

a) *3 euskaltegi izena eman dut.*

b) *Zenbat jolas dakizu jolasten?*

Adibideetan *euskaltegi* edo *jolas* hitzen deklinazio zuzena zein den ez dakienez, izen arrunta inolako atzizkirik gabe utziko du. Kasu horietan ezin da absolutiboa erabili.

Gauza bera gertatzen da galderen erantzunetan, gero eta garbiago antzematen baita absolutiboaren hazkunde nabaria.

(47) Adibidea:

Nongoak dira zure langunak?

Iruñea.

Gero eta garatuago dagoen erantzuna da honakoa. Absolutiboak indarra hartzen duen bitartean, tamalez, euskararen erabilera zuzenek kalte handiak jasaten ditu. Horrek erakusten du euskararen gramatikari begira, deklinazio marken erabileran zailtasunak dituztela.

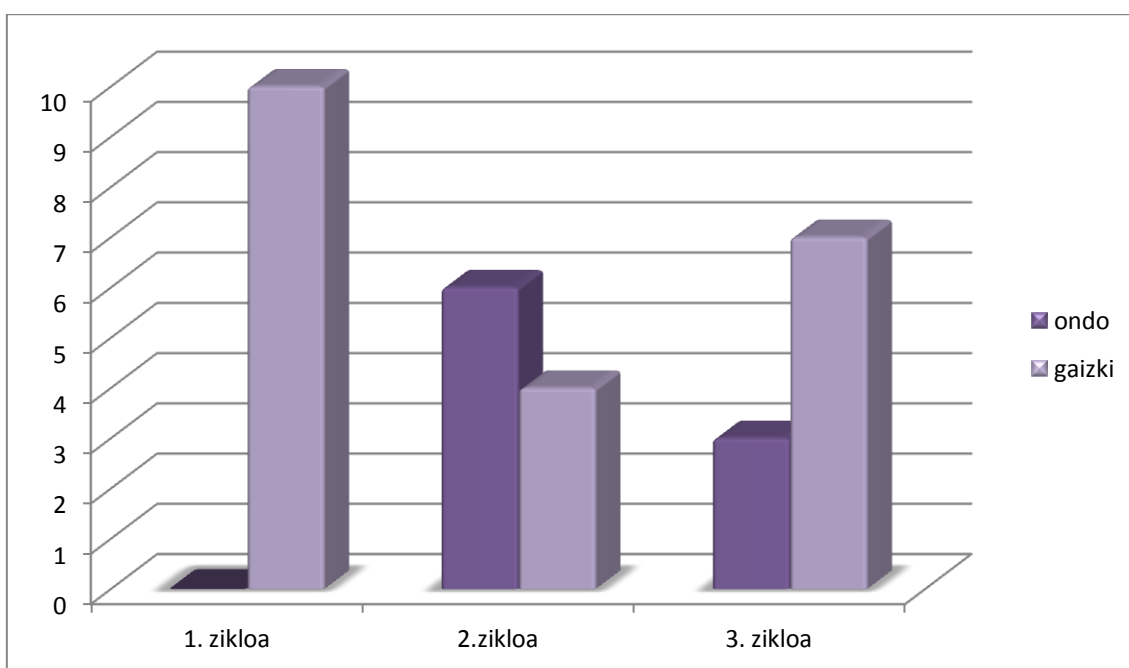
Hala ere, eta bigarren zikloan zentratuta, ergatiboaren erabilera hobera dihoala aztertu dugu eta lehenengo zikloko datu txar horiek ikaragarri hobetu dira zortzi urteko haurretan.

Ergatiboaren erabilera zuzenak sekulako hobekuntza jasan du beraz, bigarren zikloan, baina hirugarrenean berriz ere, okerrera egiten baitu. Ikasleen %70ek baino gehiagok erabili baitu *gaizki bost arrainak jan dute... bost arrain jan dute...* erantzun dutelarik.

Mugagabea eskatzen duten kasuetan, *-k* erabiliko da bokalez amaituriko hitza balitz, eta *-ek*, kontsonantez amaitzen den hitza denean. Hau adierazi dugula, zera ondorioztatu dugu: mugagabea gaizki erabili dutenetatik, akatsen 3/4 baino gehiago kontsonantez amaituriko hitzetan *arrain, lapur...* ergatiboaren singular marka erabili izategatik izan dela. Hau da, *arrainak, lapurrak...* erabili dute *arrainek, lapurrek* erabili beharrean.

Beheko grafikoan ikus daitekeen moduan, ergatiboaren erabilerak gorabehera handiak ditu Lehen Hezkuntzako etapan.

2. grafikoa: ergatiboaren erabilera zikloz ziklo

Absolutiboaren erabilerari dagokionez, ulertu egiten dute ikasleek *lapur asko sartu dira...* erabili dutelako inkestatu guztiek. Beraz, badakite berez, absolutiboak mugagabeen markarik gabekoa izan behar duela. Baina zer gertatzen da *-a* itsasia daramaten hitzekin? *Lau anaia horiek Iruñekoak dira.*

Hiru zikloetan, ikasleek oker erabili dute, %95ak *-a* ahaztu baitu. Izan ere, *anaia* hitzak *-a* itsasia behar du izan eta deklinatzerako unean ez du galtzen, berezkoa duen zatia baita. Ilari Zubirik bere liburua (Gramática didáctica del euskera, Ikasbook) goraipatzen du ere absolutiboaren erabileran akats nabarienteko bat honakoa dela.

Hala ere, askotan ez ditugu *-a* itsasia daramaten hitzak kontuan izaten, eta beraz, gaizki deklinatu ohi dira. Hona hemen, zalantzak sortarazi ditzaketen hitz ohikoen zerrenda bat:

4.2.2. Leku-denborazko kasuak

- *Adlatiboa*

Atal honen sarreran aipatu dugu izen bat kontsonantez ala bokalez amaitzen den aztertzea hartu behar dela kontutan. Bigarren zikloan datu interesgarri bat jaso dugu.

Izan ere, adlatibo kasua beharrezkoa duten bi esaldi euskaratu dituzte ikasleek. Esaldi batetan (hamar ikasletik hiruk soilik egin dute ondo) izena bokalez amaitzen zen (*herri*) eta bestean aldiz, kontsonantez (*jolas*). Kasu honetan, zazpi ikaslek egin dute deklinazio forma egoki.

Bi izen horiek kasu berari egiten diote erreferentzia, baina atzizki ezberdina behar dute. Sakonki aztertzen baditugu konturatuko gara:

Adlatibo kasuak *nora* galderari erantzuten diolarik..

- *herri* izena bokalez amaitzen da eta beraz, *-tara* atzizkia gehitu behar zaio.

Horrela bada, *herritara* izango da emaitza.

- *jolas* izenak aldiz, amaieran kontsonante bat du, beraz, *-etara* atzizkia eskatzen du hitzaren amaieran. Beraz, *jolasetara* izango litzateke deklinazio egokia.

Hori aztertu ondoren, aipatu daiteke hitza kontsonantez amaitzen bada, eta soilik kontsonantez amaitutako kasuetan, pluralaren erabilera bera eskatzen duela – *etara* partikula hain zuzen ere. Adibidez:

(48) a) *Bost zuhaitzetara igo dira sagarrak hartzeko* = mugagabea.

b) *Oihaneko zuhaitzetara igo nahiko nuke hostoak hartzeko.* = plurala

Ezin da arau bera jarraitu bokalez amaitutako kasuetan, eta beraz, gaizki legoke *bost herrietara*, edota *hainbat herrietara* deklinazioa.

Lehenengo zikloan aldiz, oraintxe aipatutako arauaren erabileran arazoa izateaz gainera, beste arazo bat agertu dute. Hots, adlatiboa ablatibo bizigabeekin edota datiboarekin nahastu dute.

Adlatiboaren atzizkiak mugagabeen *-tara* edota *-(e)tara* eskatzen du, *nora* galderari erantzuten dion deklinazioa alegia. Baina ikasleen %40ak ablatiboa erabili du eta *hainbat herritara* erabili beharrean *hainbat herritik*, *hainbat herrietatik* erabili du. Aldiz, ikasleen %30ak inesiboa erabili du, *hainbat herrietan* esanez. Betiere, mugagabea erabili gabe.

Ondorioz, eta erabiltzen dugun kasua zein den kontuan hartu gabe, ateratzen dugun ondorioa honakoa da: esaldi bat esateko era ondo egon daiteke kasu ezberdinak erabilia ere. Baina mugagabearen erabilera ez dute behar bezala egiten. Hau da, adlatiboaren ordeztu, ablatiboa erabiltzea ez da larria, esaldiek zentzua galtzen ez badute behintzat: *korrika hainbat herritatik pasa zen*. Edota *Korrika hainbat herritara joan zen*. Bi esaldi posible horiek esanahi bera dute. Baina mugagabearen erabileran datoz zalantzak. Izan ere, ablatiboan plurala erabili dute *hainbat herrietatik* mugagabe atzizkia erabili ordeztu, eta inesiboan *hainbat herrietan*, *herritan* erabili beharrean.

Horrek baieztatzen du gure hasierako hipotesia, eta baieztatuko dugu lehenengo zikloan behintzat, mugagabearen erabilera ez dela behar bezala egiten, askotan beste numero gramatikal bat erabiltzen dutelako, eta beste zenbaitetan *hainbat, zenbait...* bezalako zenbatzaile zehaztugabeekin mugagabea erabili behar dela ez dakitelako.

- *inesiboa*

Adlatiboan eta soziatiboan aipatu bezala, kasu honetan ere zailtasunak agertu dituzte ikasleek.

Hala ere, badago aipatzea merezi duen zerbait. Izan ere, hurrengo taulak agertzen du inesiboaren erabilera nolakoa izan da zikloz ziklo, baina bokalez amaituriko hitza deklinatu behar zutenean. Amaiera horrek *-tan* atzikia behar du indarrean.

20. taula: inesiboaren erabilera bokalez amaituriko hitzetan

1. zikloan		2. zikloan		3. zikloan	
ondo	gaizki	ondo	gaizki	ondo	gaizki
0	10	3	7	1	9

Ikustes daiteke zeinen gutxi menperatzen dituzten inesiboaren arauak bokalez amaituriko hitz bat deklinatu behar denean. Bokalez amaituriko hitzetan erabiliko dugun atzikia *-tan* izango da, eta ezin da pluraleko *-etan* atzikiarekin nahasi: *etxetan, piznatan, ikastolatan...*

Kontsonantez amaitzen diren hitzetan aldiz, plural mugatuan erabiliko dugun egitura bera erabiliko dugu: *komunETAN, jolasETAN, arrainETAN...* Horren erabilera askoz ere hobea izan da zikloz ziklo, hurrengo taulan agertzen den moduan:

21. taula: inesiboaren erabilera kontsonantez amaitzen diren hitzetan

1. zikloan		2. zikloan		3. zikloan	
ondo	gaizki	ondo	gaizki	ondo	gaizki
10	0	7	3	10	0

Ondoriozta dezakegu beraz, zeinen kontrajarriak diren emaitzak kasu baten barnean.

4.2.3. Elkartasunezko kasuak

- *Destinatiboa.*

Destinatibo kasuaren erabilera zuzena izan da orokorrean. Destinatibo kasuek eskatzen duten araua ikasleek dexente kontrolatzen dutela ziurtatu diezaguke galdetegiak.

Hiru zikloetako ikasleen ehuneko %40k zuzen erabili du, eta bereziki, bigarren zikloan ikasle guztiek zuzen erabili dute.

Esan daiteke *-(e)ntzat* atzizkiarekin arazo nabarmenenak zazpi urteko haurrek izan dituztela. Hauen akatsa beste deklinazio kasu batekin nahasi izatearen ondorioz iritsi da, datiboarekin hain zuzen ere.

Bizkotxo bat egin dut hiru lagunENTZAT esaldiak lantzen zuen destinatiboaren kasua. Hala ere, datiboaren nahasketa ikusteko aukera izan dugu: *bizkotxo bat egin diet hiru lagunei*. Zergatik erabili datiboa kasu honetan? Horietako eragile bat erderaren, L1aren eragina da. Izan ere, *he hecho un bizkotxo a tres amigos* esalditik itzulpenaren islada dagoelaren seinale.

Horrek erakusten digu beraz, sarrerako atalean, mugagabearen erabileran eragina zuten faktore batzuk bete egiten direla. Hau da, L1aren eragina nabaria da destinatiboaren adibide hau egiterako unean. Euskarazko arauak errespetatuz, gaizki erabilita ez dagoen arren, kasu honek norentzako galderari erantzunez, destinatiboa behar du.

Bigarren eta hirugarren zikloetan garrantzizko arazorik sortu ez duen kasua izan da. Hirugarren zikloan aldiz, nabarmentzeko aukera izan dugu *-tzako* atzizkiaren erabilera nahiko garatua dagoela, destinatiboaren antzekoa den forma den arren. *Bizkotxo bat egin dut hiru lagunentzako*. Gelan atzizki hau erabiltzeko ohitura, edota irakasleak hitzegiteko unean erabiltzen duen atzizkia izatea... izan daitezke partikula hau erabiltzeko zergaitiak. Izan ere, gizatalde sozial batek garatuak dituen hitzegiteko

arauek modu zuzenean eragiten dute hizkuntza erabiltzeko unean, eta beraz, deklinatzeko unean ere.

- *soziatiboa:*

Soziatiboa erabili behar den kasuetan ezberdintasun bat egitea beharrezkoa da:

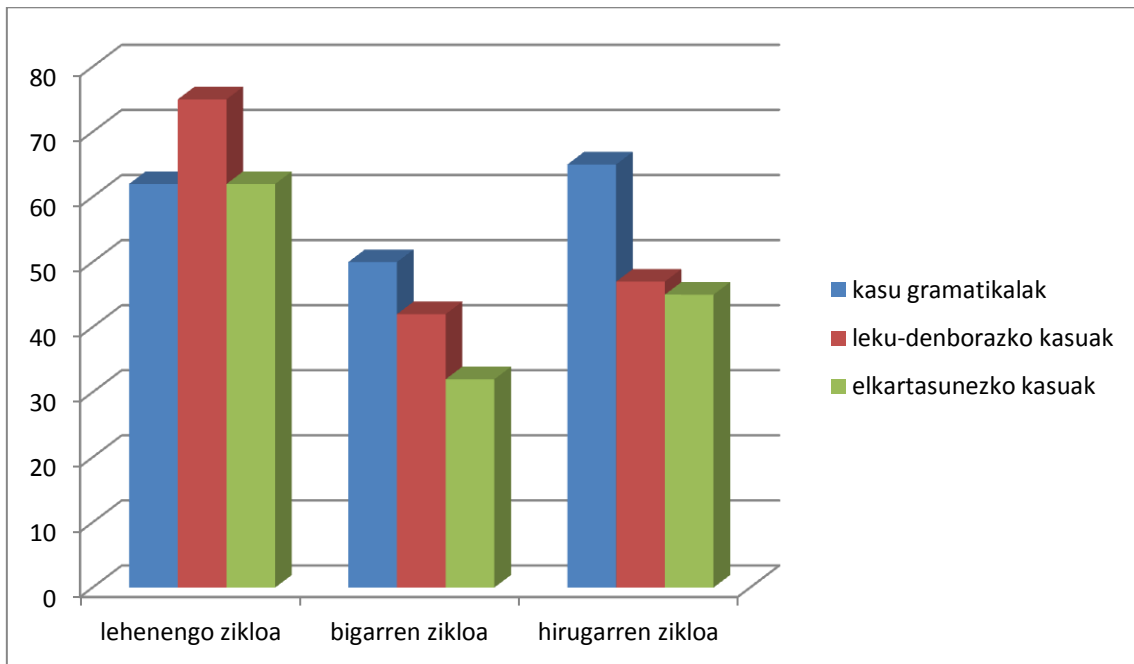
Batetik, kontsonantez amaitzen den hitza deklinatzerako unean ikasleen %100ak ondo erabili du *-ekin* atzizkia. Pluraleko atzizki bera da eta arrazoi horregatik, ikasleek erraztasun handiagoz erabil dezakete.

Bestetik, deklinatu beharrekoa hitza bokalez amaitzen diren kasuetan datoz arazoak. Izan ere, bokalez amaitzen den hitzaren eta *-ekin* partikularen artean *r* letra gehitu behar zaio, mugagabearen forma har dezan. Hona hemen adibidea:

Hainbeste argiREKIN ezin dira izarrak ikusi. Mugagabeak ez du **hainbeste argiekin ezin dira izarrak ikusi* forma onartzen.

Kasu honetan (bokalez amaitzen den hitza deklinatzerako unean) akatsa egin dutenetatik, ikasleen $\frac{3}{4}$ singularra erabili du. *Hainbeste argiAREKIN ezin dira izarrak ikusi.* Ikasleek bi bokalen artean (*argi_ekin*) zerbait falta delaren susmoa dutela erakusten dute eta horren faltan *-a-* ipintzea erabakitzen dute. *-arekin* atzizkiak singularra markatzen digu eta mugagabea behar du izan *hainbeste* zenbatzaile zehaztugabeak behartzen baigaitu.

3. grafikoa: deklinazio multzoen erabileraren emaitzak

Lehenengo zikloan ikasleen %62ak kasu gramatikal eta elkartasunezko kasuak gaizki erabili ditu eta ikasleen %75ak leku-denborazko kasuekin arazoak izan ditu.

Bigarren zikloan, inkesta pasa zaien ikasleen erdiak kasu gramatikalak oker erabili ditu; %42ak leku-denborazko kasuetan akatsak egin du eta elkartasunezko kasuei dagokionez, %32ak gaizki erabili du.

Azkenik, hirugarren zikloari dagozkion datuak honakoak dira: Kasu gramatikaletan, ikasleen %65ak gaizki erabili dute ergatibo eta absolutiboa; %47ak oker erabili dute leku-denborazko kasuak eta %45ak elkartasunezko kasuetan akatsen bat burutu dute. Horren ondorioz, esan dezakegu, akatsak lehenengo zikloarekin konparatuz gutxitu diren arren, oraindik ikasleen ehuneko handi batek zalantzak agertzen dituela mugagabearen erabileran. Hala ere, bigarren zikloarekin batera, mugagabearen erabileran gaitasunak handitzen direla ziurtatu daiteke, behinik behin, leku-denborazko eta elkartasunezko kasuetan.

4.3. Aditzaren erabilera

Marko teorikoaren atalean aipatu bezala, perpaus bateko aditzarekin komunztatzen duen izen-sintagma mugagabearen dagoenean, aditza singularrean edo

pluralean jokatuz zalantzak sortzen dira. Puntu horri buruz ez dago arau zehatz eta bakarra. Beraz, badirudi kasu horietan aditza nahiz pluralean nahiz singularrean joka daitekeela (Ikasbil- http://www.ikasbil.net/web/ikasbil/hizkuntza-arauak-fitxa?p_p_id=56_INSTANCE_Oz2o&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&groupId=10138&articleId=444161)

(49) a) *Ikastolako berrogeita hamar irakaslek egin du/dute greba*

b) *Hainbeste argirekin, ezin da/dira izarrak ikusi.*

Inkestan ere horrelako adibideak agertu dira. Kasu horietan ikasleen joera aditza pluralean ipintzea izan da. Horren arrazoia izen sintagma objektu edota pertsona askori erreferentzia egiteagatik izan daiteke. Hau da, aurreko adibideetan, greba egindako irakasleak asko dira, beraz, aditza pluralean jartzeko ohitura dute ikasleek. Bigarren adibidean, inguruan dagoen argi kantitatea handia denez, aditza pluralean ipini dute.

CONCLUSIONES

Revisando los resultados obtenidos del apartado anterior, la primera conclusión que se puede sacar de nuestro análisis es el siguiente: En Educación de Primaria, los alumnos van desarrollando adecuadamente la competencia del indefinido, a pesar de que haya varios casos que su declinación cause duda. A medida de que los estudiantes van aprobando los cursos, se observa que hacen un mejor uso del indefinido.

Teniendo en cuenta que el uso que se hace de este número gramatical en el primer ciclo es notablemente bajo, se debe recalcar que en el segundo ciclo aumenta el buen uso. Y en el tercero, ese incremento se reduce y se mantienen los mismos niveles del segundo ciclo.

Haciendo un análisis más concreto sobre el uso que se hace de los casos de declinación, las principales conclusiones del estudio realizado son dos: Por un lado, el ergativo es uno de los casos más complicados, ya que la partícula *-k* tiende a olvidarse.

Por otro, está extendido el fallo de usar el sufijo del plural en vez del indefinido en los casos en los que la palabra que hay que declinar acaba en vocal. Especialmente, eso ocurre con el sociativo, inesivo o adlativo.

Un gran porcentaje de los errores cometidos se refieren a dicho problema. En estos casos, habría que trabajar más las terminaciones propias del indefinido, ya que se abusa y no es correcto hacer uso de los sufijos del plural.

En los siguientes ejemplos se puede apreciar dicho error, en los que los alumnos han usado los sufijos del plural, en lugar de la forma del indefinido:

(50) a) *Jon bost euskaltegiEtan eman du izena. (la "e" en mayúscula no es correcta)*

b) *Korrika bost herriEtara joan zen (la "e" en mayúscula no es correcta)*

Se puede observar pues, que tanto en los casos gramaticales como en los de espacio y tiempo o en los restantes se cometen errores, y por tanto, queda en

evidencia en aspectos generales la gran cantidad de fallos que se cometen en torno al indefinido.

Otro error que se produce a la hora de declinar los sintagmas se debe a que no se declinan las palabras. Las palabras sin declinación le quitan el sentido a las oraciones. Algunos casos que hemos observado son los siguientes:

(51) a) *zenbat jolas dakizu jolasten?*

b) *korrika 500 herri izan zen*

Horrenbeste argia ezin dira izarrak ikusi.

Finalmente, se debe prestar atención a la influencia que tiene la L1 a la hora de usar el indefinido. En muchas ocasiones, los estudiantes piensan de qué modo una frase se dice en castellano, en su lengua materna, y posteriormente, la traducen a euskera, usando la mejor traducción posible. En estos casos, a pesar de que hay veces en las que la palabra se declina correctamente, (también encontramos errores de declinación) el orden en el que se debe ordenar los sintagmas no es correcto.

En las encuestas realizadas se puede apreciar dicha traducción en los siguientes ejemplos:

(52) a) *bost arrain ditudanak akuarioan jan dute janari guztia.*

b) *egin dut bizkotxo bat hiru lagunei.*

c) *Berrogeita hamar irakasle ikastolakoak egin dute greba.*

En este último caso, la palabra *irakasle* se debe declinar con el número indefinido, ya que anteriormente tiene un cuantificador definido. Pero como la frase se crea siguiendo un orden que no es correcto, eso lleva a que no se decline correctamente. Es una traducción del castellano *cincuenta profesores de la Ikastola* tik y por tanto, el uso del indefinido se hace incorrectamente.

Veamos el siguiente caso también:

La traducción que un estudiante ha hecho de la frase *Tengo una relación perfecta con dos amigos del pueblo* es la siguiente: *eramaten naiz oso ondo bi lagun herrikoak*. La frase pide ser escrita con el caso del sociativo, *herriko bi lagunEKIN harreman ona daukat*. A pesar de ello, observamos que la razón de no haber utilizado la marca *-ekin* se debe a la influencia del castellano, ya que en euskera esa frase no está estructuralmente ordenada correctamente. Por lo tanto, el uso del indefinido también se hará incorrectamente.

Como conclusión podemos mencionar lo pesimistas que son los resultados en cuanto al uso del indefinido, aunque se van reduciendo los errores en cuanto van pasando de curso. A consecuencia de ello, la escuela tiene un gran trabajo para los siguientes años en el cual tiene que centrar una parte de sus esfuerzos en mejorar las competencias en el ámbito de la gramática vasca y especialmente, lo que respecta al número indefinido.

Nuestra investigación ha estudiado el uso del indefinido, pero se ha realizado centrándose en la edad. Es decir, queríamos investigar la relación que había entre la edad de los estudiantes y el modo de usar el indefinido. Pensábamos que a medida que los estudiantes iban escolarizándose en un curso superior, también harían un mejor uso del indefinido. Los datos nos han confirmado eso, pero los estudiantes todavía continúan realizando muchos errores. Y es más, la evolución en cuanto al uso del indefinido no ha sido tan positiva como lo esperado.

En las siguientes investigaciones acerca del indefinido, en vez de tomar como referencia la edad de los alumnos, podría ser interesante centrarse directamente en la metodología que se aplica en la escuela. A lo largo de este trabajo hemos apuntado varias razones por las que se puede hacer un uso inadecuado del indefinido, pero deberíamos de ir más allá, e investigar de qué forma se explica este número gramatical en el aula. De dicho estudio podrán salir datos interesantes, de los cuales podamos sacar conclusiones más claras del porqué del mal uso del indefinido.

Por lo tanto, para ponerle punto y final a nuestro proyecto podríamos recalcar que la hipótesis del principio se confirma y a pesar de que el mayor cambio en cuanto al buen uso del indefinido ocurre en el segundo ciclo, podríamos afirmar que los euskararen deklinabideko numero mugagabea

estudiantes a medida que van pasando de curso y van haciéndose mayores, también van realizando mejor uso del indefinido.

ERANSKINAK

ESALDIA	ZIKLOA						KASUA
	1		2		3		
	O	G	O	G	O	G	
1	4	6	10	0	7	3	DESTINATIBOA
2	8	2	9	1	8	2	ABSOLUTIBOA
3	0	10	2	8	1	9	
4	3	7	5	5	4	6	SOZIATIBOA – BOKALEZ
5	0	10	5	5	3	7	ERGATIBOA
6	0	10	3	7	1	9	INESIBOA – BOKALEZ
7							
8	8	2	10	0	10	0	SOZIATIBOA – KONTSONANTEZ
9	1	9	0	10	1	9	ABSOLUTIBOA
10	0	10	3	7	2	8	ADLATIBOA – BOKALEZ
11	7	3	10	0	10	0	INESIBOA – KONTSONANTEZ
12							
13	0	10	6	4	2	8	ERGATIBOA
14	3	7	7	3	8	2	ADLATIBOA - KONTSONANTEZ

ESALDIA	ERANTZUNA		KONTUAN HARTU
	ZUZEN	OKER	
1- Hiru lagunentzat egin dugu bizkotxoia <i>He hecho el bizcocho para tres amigos.</i>			Destinatiboa
2- Lapur asko sartu dituzte kartzelan azken egunetan. <i>Han metido a muchos ladrones en la cárcel los últimos días</i>			<u>absolutiboa</u>
3- Zure kolorerik gustokoena zein da? <i>¿Cuál es tu color favorito?</i>			-
4- Hainbeste argirekin ezin dira izarrak ikusi <i>Con tanta luz, no se pueden ver las estrellas</i>			<u>soziatiboa</u>
5- Ikastolako berrogeita hamar irakaslek egin dute greba. <i>Cincuenta profesores de Ikastola han hecho huelga.</i>			<u>ergatiboa</u>
6- Jon bost euskaltegitan eman du izena. <i>Jon se ha apuntado en cinco euskaltegis.</i>			<u>inesiboa</u>
7- Animaliarik al duzu etxean? <i>¿Tienes algún animal en casa?</i>			-
8- Herriko bi lagunekin harreman bikaina daukat. <i>Tengo una relación perfecta con dos amigos del pueblo</i>			<u>soziatiboa</u>
9- Lau anaia horiek Iruñekoak dira. <i>Esos cuatro hermanos son de Pamplona.</i>			<u>absolutiboa</u>

10- 500 herritara joan zen Korrika <i>La korrika fue a 500 pueblos</i>			<u>adlatiboa</u>
11- Ikastolako hiru komunetan arratoi txikiak agertu dira. <i>Han aparecido ratones pequeños en 3 baños de la Ikastola</i>			<u>inesiboa</u>
12- Zeintzuk dira h-arekin lotuta egiten dituzun akats gehienak? <i>Cuáles son las palabras que escribes más a menudo sin h?</i>			-
13- Akuarioan ditudan bost arrainek janari guztia jan dute <i>Los cinco peces que tengo en el acuario han comido toda la comida.</i>			<u>ergatiboa</u>
14- Zenbat jolasetara dakizu jolasten? <i>¿a cuántos juegos sabes jugar?</i>			<u>adlatiboa</u>

ERREFERENTZIAK

- A. Desconocido. *La investigacion cualitativa*
- A.Desconocido. *El contacto de las lenguas en España: bilingüismo y diglosia. Situación sociolingüística de Asturias.*
- Alberdi, A. (2008). *Oinarrizko gramatika* –. Elkar. Andoain
- Bernal, Josep M. *Diglosia y funciones sociales de las lenguas en Grecia 1830-1941.*
- Eusko Jaurlaritza. (2008). *Euskara eta euskalkiak* Graficas santamaria S.A. Donosita – Vitoria.
- Fernández, M. *Bilingüismo y diglosia*
- Fontaneda - *Deklinabidea*- www.fontaneda.net
- Galé, P. (2006). *Toponimia ikerketak*. Gazteiz
- Infoescuela *Memoria de investigación* -
- Irigoién, A. (1992). *Baten, batetan/batean, izen-syntagma mugagabeak*. Bilbo
- Lasa, Jauregi, P. (1980). *Mugagabea eta beste zenbait gauzatxo Juan Tartasen "ontsa hiltzeko bidean"*.
- Manterola, I & Almagren, M. *Las grandes líneas de progresión de los aprendizajes lingüísticos en la escolarización en euskera* - Euskal Herriko unibertsitatea.
- Mesonero, M. (2005). *Ikerketa-proiektuak lantzeko teknikak* -- Udako Euskal Unibertsitatea. Bilbo
- Muñoz Hernandez, C. (2005). *Usos de lengua materna (L1) y lengua meta (L2) en un contexto de inmersión real*. Indiana University
- Perez Serrabim G. (2002). *Investigación Cualitativa Retos e interrogantes. II Tecnicas y analisis de datos*. la Muralla S.A. Madrid
- Txillardegui. (1978). *Euskal Gramatika*. Ediciones Vascas. Donostia
- Villasante, L. (1972). *La declinación del vasco literario común*. Editorial Franciscana Aranzazu. Oñate
- Zuazo, K. (1988). *Euskara batua: aitzindariak eta beste*.
- Zubiri, I & Zubiri, E. (2000). *Euskal Gramatika Osoa* Didaktiker S.A. Bilbo
- Zubiri, I. (2012). *Gramática, didáctica del euskera*. Ikasbook. Bilbo
- Zytsar, J.V. *Euskal Deklinabidea*
euskararen deklinabideko numero mugagabea

